

אוצר פניני גאוני הדורות והחסידות

שנה ה' (תשפ"א)

מאמרים נבחרים משכונת חמדה, שווים לכל נפש מכוונים ומרומומים
ככתבם וכלשונם מתוך הספרים הקדושים

סוכות וזאת הברכה

זהר המבואר
הפְתָר וְהַכְבוֹד

בהוצאת ישיבת "אביר יעקב"
מוסדות "אור מאיר שמחה" נהריה
על שם כ"ק אדמו"ר רבי מאיר אביחצירא זיע"א

מהדורת 'קרון מצלי ברכה'

מכון אור לישרים

ירושלים - נהריה

מנענעים את כד העולמות

"אלה מועדי ה' אשר תקראו אתם" (ר"ה בת) -
 חכמי הדורות יודעי העתים שגבה ועצמה
 מעלתם שכל מועדי ה' נקראים על ידי קביעותם
 וקידושם את הזמנים והעיתים.
 עמודי העולם המחזיקים את העולם בצדקותם,
 הם צדיקי החסידות ענקי הדורות, שבלעדיהם
 נשתכחה תורה מישראל, והם מקיפים ומסייעים
 לכל יהודי בכל דור.

אוצר פניני החסידות - חג הסוכות

מהיום יכול כל יהודי לדלות מאור המקיף ולהתחבר
 לקדושת החג האופפת כל אחד ואחד ולהתאחד עם
 צדיקי עולם ולנענע את העולמות באור חג הסוכות
 ומצוותיו לשנות סדרי העולם לטובה ולברכה.

מאמרים נבחרים ושמועות נאות בשורשי סוכות
 המכוונים ומרוממים את האדם לעולמות נעלים |
 מעשי צדיקים | ספיר ויהלום - הארה חסידית ועובדין
 טבין

אור הגאולה לישרי לב

אוצר פניני החסידות

אוצר כלום
לפרשת השבוע

סוכות וזאת-הברכה

וְרוּדַף אֶתְּכֶם קוֹל עֵלָה גְדָף. שְׁמַעְתִּי מִפֶּה קְדוֹשׁ יִשְׂרָאֵל
הַצַּדִּיק הַמִּפְרָסֵם מו"ה אוּרֵי זֵלֶה"ה מִסְטֵרְעֵלִיִּסְק כְּמִדְמָה
שְׁאָמַר בְּשֵׁם הַבַּעַשׂ"ט זֵלֶה"ה שְׁזָה הַפְּסוּק קָאֵי עַל הָעוֹסְקִין
בַּתוֹרָה שְׁלֵא לְשִׁמָּה, וּבִפְרֵט לְקִנְיַת דְּנַח לֹו שְׁלֵא נִבְרָא,
וְכַמְבֹאֵר בַּתוֹס' בְּמַסְכַּת פְּסָחִים פְּרָק מְקוּם שְׁנֵהֲגוּ (נ: ד"ה וְכֹאוּ)
עַן שָׁם, וְלֹאֲתוֹן אֲנָשִׁים רוּדַף קוֹל עֵלָה גְדָף, נִדָּף הוּא לְשׁוֹן דָּף
הֵינּוּ שְׁהַדָּף גְּמָרָא רוּדַף אוֹתָם וְעֵלָה הוּא כְּפִשׁוּטוֹ:

(אור צדיקים, ליקוט)

אוצר פניני החסידות

- נתיבות שלום** | 'חג האסף תקופת השנה' - מחג הסוכות יש לאסוף תקיפות על כל השנה **א**
- עולת החדש** | בחג הסוכות יש לבנון ב'אניה' שבביתך על רוח הקדש כיוון שבשמתח בית השואבה היו שואבים רוח הקדש **א**
- ישמח ישראל** | בסוכות שחל בשבת אין מתניאים משום כשרוג מחמת רבוי האור **ב**
- זרע קדש** | הגויים לעתיד לבוא ינסו לקבץ מצות ספה אולם לא יוכלו להכיל בקרבם את הקדשה והאבה ויראה עצומה שהנה לישראל בקיומה וישרפו **ב**
- חלל יצחק** | מצות ספה מקדשת את כל גוף האדם בשונה משאר המצוות המקדשות רק אבר פריטי **ג**
- טהרת הקדש** | בחג הסוכות אפשר להרגיש קדשת הספה בטבילה במקנה **ג**
- שיח יעקב יוסף** | באור ורמז נפלא בפסוק 'אלקים דבר בקדשו אעלזה אחלקה שכס ועמק סכות אמדד' | הטעם שאדמור"ם עושים סכות גדולות **ד**
- תורת חסד** | על ידי שמקדש עצמו בכל יום במדה של בעל האשפיזין מתנוצץ עליו הארה וניצוץ מנשמתו ומדתו **ד**
- שם משמאל** | מנהג צדיקים לקנות אתרוג רק לאחר יום כפור כיון שרוחצים אותו בדם עותיים **ד**
- בלבת אש** | הטעם שמקפידים בהדור האתרוג יותר משאר הארבעה מינים **ה**
- דברי שלום** | שמחה של מצוה ודבקות בעת הנחת הקולשאלעך **ה**
- כנוני אבי"ב** | כל יום בעת ההקפות יש לערף חשבון נפש שיחדר וינקב לב האדם **ו**
- דברי חיים** | השמחה היא מחמת מחילת העוונות ביום הכפורים **ו**
- לחזות בנעם ה'** | בסוף המים רמז חזק ועודד אף לפשוט מישראל **ז**
- אלף בינה** | 'שפרתי לישועתי' - המתנת' ליום הושענא רבה, 'ומצותיך עשיתי' - קבלת התשובה ונתיבות הדין לטובה בהור"ר על ידי קיום מצות החג **ז**
- אמרי אמת** | 'הושענא רבה' - ישועה אף למי שלא נושע ביום כפור **ח**
- יחי יוסף** | מנהג הצדיקים והחסידים לעשות עסק גדול מההקפות כי מצוה זו עולה למעלה ללא אחיזת החיצונים **ח**
- מהור"י מבעלזא** | תפלות כל השנה מתעלים על ידי הרקודים בשמחת תורה **ט**
- שם משמאל** | מסיימים התורה אחר הנימים הנוראים בהם עם ישראל מוזכרים וראויים לקבל ברכותיו של משה רבנו **ט**
- בשעה שהקדימו תעורב** | ההבדל בין למוד התורה בזמן הזה ובין למוד התורה לעתיד לבא **י**
- מחשף הלבן** | התורה שלמדו האבות נתנה בסיני בפרהסיא **י**
- בית אברהם** | החכם עניו בראשו להכין צידה לדרך מהימים הנוראים לכל ימות השנה הבאה לטובה **יא**
- חיים ושלום** | על האדם לעמל בעצמו בעבודת הבורא ולא לסימך על חוס אבותיו או מעלת בניו **יב**
- אין ערות** | משה רבנו ברב ענותנותו לא תפס מקום ולבו אין שוף לנקט לגביו ענין קבורה **יב**
- מגדל דוד** | הרה"ק רבי ברוך ממעוז יבזו זיע"א: 'לעני כל ישראל' 'בראשית' - כל אחד מישראל רואה בתורה כפי זכות עיניו **יג**
- לקוטי שיחות** | שתי טעמים המובאים ב'רשי' על שבירת הלוחות וההבדל ביניהם **יד**

אוצרות גאוני הדורות

- דרך ה'** | אור הקדשה הנושפת על הצדיקים על ידי הספה **טו**
- ברכת טוב** | הספה במקום גלות ומכפרת על כל עוונות השנה, כשם שנגנש האדם שנה אחת בגיהנם על כל ימי חייו **טז**
- פלא יועץ** | מצות השמחה בחג הסוכות לאחר הגיון והצער בימי התשובה **יז**
- נפש חיים** | סגלת ארבעת המינים לכפיית יצר הרע **יז**
- פתח אליהו** | כפיית האברים לעבודת ה' **יח**
- בית אהרן** | שעור טפחי הספה כמנין ימות השנה **יח**
- באר שמואל** | הוי"ב בספה ומצטרף נקרא הדיוט כי אינו משפיל להבין תכלית מצות הספה **יט**
- חמדת ישראל** | רמז שאינו חייב ללמד תורה בספה **יט**
- מעשי צדיקים** **כ**
- יומא דהילולא** **כז**
- ספיר ויהלום** | הארה חסידית מן הפרשה **כט**
- זוהר הקדוש** | עם פרוש הכתר והכבוד **מא**

חג הספּוֹת

חג האָסִיף

נתיבות שלום

רבי שלום נח מסלונים זיע"א

'חג האסוף תקופת השנה' – מחג הסוכות יש לאסוף תקיפות על כל השנה

יש לְבָאָר מְאֵמֵר מֵרֵן הַסַּבָּא קַדִּישָׁא מְלֻכּוּבִיץ זי"ע על הַפְּסוּק (שמות לד כב) 'וְחַג הָאֶסְף תְּקוּפַת הַשָּׁנָה' – שְׁמֵהּ חַג הַקְּדוֹשׁ שֶׁל סֻכּוֹת צְרִיף יְהוּדִי לְאֶסְף תְּקִיפוֹת לְכָל הַשָּׁנָה, תְּקִיפוֹת בְּעִבּוּדַת ה' וְתְּקִיפוֹת נֶגֶד הַיָּצֵר הָרַע, כֹּל עֲנִינֵי תְּקִיפוֹת יָכוֹל יְהוּדִי לְקַבֵּל מִחַג הָאֶסְף.

מחמת מעלת השמחה שבחג יש לאסוף ממנו תקיפות לכל השנה

וּמְדוּעַ בְּאֵמַת דְּוָקָא חַג הַזֶּה הוּא חַג הָאֶסְף תְּקוּפַת הַשָּׁנָה יוֹתֵר מִשָּׂאָר חֲגִים וְזִמְנִים. אֵלָּא מִפְּנֵי שֶׁחַג הַקְּדוֹשׁ הַזֶּה הוּא זְמַן שְׂמִחַתְנוּ, וְכִמּוֹ שֶׁכְּתוּב הַרְמַב"ם (לולב פ"ח הי"ב) שָׂאָף עַל פִּי שֶׁבָּכַל הַמוֹעֲדִים מְצוּהָ לְשִׂמְחָה בָּהֶן, בְּחַג הַסֻּכּוֹת יֵשׁ שְׂמִיחָה יִתְּרָה וְכו', שִׁישְׂרָאֵל שְׂמִיחִים עִם הַשֵּׁם יִתְבַּרְךָ בְּחַג הַקְּדוֹשׁ הַזֶּה וּבְמִיחַד בְּשִׂמְחַת תּוֹרָה.

וְהַשְׂמִיחָה נִפְלְאוֹת הִיא פּוֹעֵלַת בְּלִב הָאָדָם וּמְבִיאָתוֹ לְעוֹלָם הַזֶּה וְלְהַעֲוֹלָם הַבָּא. עַל כֵּן חַג הַקְּדוֹשׁ הַזֶּה הוּא 'הָאֶסְף תְּקוּפַת הַשָּׁנָה', שְׂמִיחָתְנוּ שְׂמִיחַתְנוּ קָח יְהוּדִי לְכָל הָעֲנִינִים הַגְּשָׁמִיִּים וְהַרוּחָנִיִּים, שְׂמִיחָתוֹ לְעוֹלָם הַזֶּה וְלְעוֹלָם הַבָּא:

סגלת החג

עולת החדש

רבי חיים יעקב דומיניץ זיע"א

בחג הסוכות יש לכוון ב'איה' שבכתר על רוח הקדש כיון שבשמחת בית השואבה היו שואבים רוח הקדש

רְאֵה זֶה מִצְּאֵתִי בְּכַתְבֵי הַקְּדוֹשׁ לְמִרְנָה הָאֲר"י ו'ל: בתפלת מוסף ויום טוב של שלש רגלים' ישאל אדם אחד משלוש דברים בזמן שהחזן אומר 'איה', או עשר מפלג או בנים צדיקים או השגת רוח הקדש, ועין גם בן בסדור האר"י ו"ל.

וּמִהֶנְרֵאָה לְעֵנִיּוֹת דַּעֲתֵי בְּנֵה, דְּבִפְסַח יֵשׁ לְהַתְּפַלֵּל עַל עֶשְׂרֵה וְאָף עַל פִּי שְׂאִין רְאִיָּה לְדַבֵּר זִכָּר לְדַבֵּר שְׂנְאָמֵר וְיִשְׂאֵלוּ אִישׁ מֵאֵת רֵעֵהוּ וְאִשָּׁה מֵאֵת רֵעוּתָהּ כְּלִי כֶסֶף וְכִלְי זָהָב' (שמות יא ב), וּכְתִיב (שם יב לו) 'וַיִּנְצְלוּ אֶת מִצְרַיִם', וּבְאֵמַת כֵּן הַבְּטִיחַ הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא לְאַבְרָהָם אָבִינוּ יְאַחֲרֵי כֵן יֵצְאוּ בְּרַכְשׁ גְּדוֹל' (בראשית טו יד).

וּבְחַג הַשְּׂבוּעוֹת יֵשׁ לְהַתְּפַלֵּל עַל בָּנִים צַדִּיקִים, וְכֵן פְּהֵאֵי גּוֹנָא מְצִינּוּ בְּדַבְרֵי פְּלוּנֵי אֶלְמוּנֵי 'לֹא אוֹכַל לְגָאֵל לִי פֶן אֲשַׁחִית אֶת נַחְלָתִי' (רות ד ה), וְטַעַה בְּמֵאֵי שְׂדֵרְשׁוּ עֲמוּנֵי וְלֹא עֲמוּנִית וְכו', וְעַל כֵּן פְּנִים מְטַעוֹתוֹ אָנוּ לְמִדִּין שָׂאָז הוּא זְמַן עַל תְּפִלַּת בָּנִים צַדִּיקִים, וְעַל כֵּן אָמֵר 'לֹא אֲשַׁחִית אֶת נַחְלָתִי, כְּטַעַם 'נַחְלַת ה' בָּנִים' וְגוֹמֵר (תהלים קכז א).

גַּם מְצִינּוּ שֵׁם בְּבַעַז כְּאֲשֶׁר לָקַח לְאוֹתוֹ צַדִּיקַת יִיאֱמָרוּ כֹּל הַעַם אֲשֶׁר בִּשְׁעַר וְהַזְקִנִּים עֲדִים יִתֵּן ה' אֶת הָאִשָּׁה הַבָּאָה אֶל בֵּיתְךָ כְּרַחֵל

הסכה

זרע קדש

רבי נפתלי מרופשיץ זיע"א

הגויים לעתיד לבוא ינסו לקיים מצות סכה אולם לא יוכלו להכיל בקרבם את הקדשה והאהבה ויראה צדומה שהיה לישראל בקיומה וישרפו

לעתיד לבוא הקדוש ברוך הוא מוציא חמה מנרותיה וישעים נדונים בה כו' כי אמרו ו"ל (עבודה זרה ג.) שיאמר להם יתברך שמו מְצוּחַ קְלָה יש לי וסכה שמה כו' ועושה סכה בראש גגו והקדוש ברוך הוא מקדיר עליהם חמה כו'.

כי האמות יהיו סוכרים שיעשו כמו ישראל שיעשו רק סכה מדפנות של עצים וסכך מאילנות ולא יותר ולא ידעו ולא יבינו האור הגדול שהיה לצדיקים ובכל קנה שמגיחין בסכה הכל בשמות ויחודים ואור גדול והתלהבות בלבונתם בשיבתם בסכה וכמעט נשרפים על ידי עשיות המצוה מאהבה ויראה והתלהבות, רק שיודעין לקבל תכף חיות אחר על דרך והחיות רצוא ושוב. ויתברך שמו יוציא זה ההתלהבות והקדשה ולא יוכלו לסבל ויהיו נשרפים מגדל ההתלהבות שפירגישו.

כאשר החל בנוכדנאצר לשכת את הקב"ה התחלפה נפשו בנפש חיה רעה

ועל דרך זה אמר הרב מבארדיטשוב שבוכדנאצר הרשע פשהתחיל לשכת אותו ויתברך שמו מאד וטעם מנעם שמחת עבודתו ויתברך שמו יצא חיותו מאתו מגדל הלהב שהרגיש ונתחלף חיותו בחיה רעה, שָבָא לו נפש חיות מחיה רעה תחת חיותו. לא כן עם בני ישראל שהרגלו בקדשה:

ויכלאה אשר בנו שתיקה בית ישראל וגומר ויהי ביתך כבית פרץ (רות ד יא-ב), ובנדאי לא על חנם אמרו כן, כי בנדאי אז הוא זמן להתפלל על בנים צדיקים והגונים.

ובחג הסכות יש להתפלל על רוח הקדש, כי בחג הסכות הוא שמחת בית השואבה, ושואבתם מים בששון, ומשם היו שואבים רוח הקדש, כדוע מדברי רז"ל, וידוע שכל מועד מתעורר האור הקדוש של זמן הראשון, כנרמז בפסוק ושמרת את הנקה הזאת למועדה מימים ימימה (שמות יג ט), הכן:

סכות שחל בשבת

ישמח ישראל

רבי ירחמיאל ישראל יצחק מאלכסנדר זיע"א
בסכות שחל בשבת אין מתיראים משום קטרוג
מחמת רבוי האור

תוך אמוני עם סגלה (לכה דודי). שבת הוא אור הפנימי וסכות הוא אור הפקיה, וסכות שחל בשבת הוא פרבו יתיר יסגי, וזהו 'חדו סגי ייתי ועל תדא תרתי' (ומירות שבת), כי השמחה הוא בשלמות.

והענין השמחה היא שזוכה למחילת עונות, כמאמר ו"ל (שבת קיח:) אפלו עובד עבודה זרה פדור אגוש מוחלין לו, שומר שבת מחללו, אל תקרי מחללו אלא מחול לו.

אך איך נוכל לבוא לזה, הלא המקטריגים אינם מניחים אותנו. אכל היום כי האור הפנימי והחיצון מקיפים אותנו אין אנו מתיראים משום דבר, ובפרט היום אושפיזא דיעקב אבינו עליו השלום שנתעורר נקדה הפנימיות. רק העקר היא אם הוא באמת:

חקל יצחק

רבי יצחק אייזיק מספינקא זיע"א

מצות סכה ממקדשת את כל גוף האדם בשונה משאר המצוות המקדשות רק אבר פרטי

בגמרא בעבודה זרה (ג.) דלעתיד לבוא יבקשו אותו העולם תנה לנו מראש ונעשנה, ויאמר להם הקדוש ברוך הוא מצוה קלה יש לי וסכה שמה לכו ועשו אותה, ענין שם. וקשה למה דוקא מצות סכה נתן להם ולא שאר המצוות.

יש לומר דהנה העשית המצוות שנתן לנו הבורא יתברך שמו מקדשין האברים שעושין בהם המצוות, וזה פרוש מה שאנו אומרים 'אשר קדשנו במצותיו', דהמצוות מקדשין אותנו, ולמשל על ידי הנחת התפלין מתקדשין היד והראש, ועל ידי אכילת מצה ומרור מתקדשין הפה ובית הבלעה וכדומה, כל אבר ואבר מתקדש על ידי המצוה הנעשית בו.

אבל לא מצינו שכל הגוף יבא לתוך מצוה אחת, וזולת מצות סכה שכל הגוף נכנס ומתקדש בתוכה, ועל כן כשיבקשו אמות העולם תנה לנו מראש ונעשנה - כדי להתקדש על ידי המצוות, אלמלי הנה הקדוש ברוך הוא נותן להם מצות פרטיות לקדשם היו צריכין זמן רב לקיים כל המצוות כדי להתקדש.

ועל כן יאמר להם הקדוש ברוך הוא מצוה קלה יש לי, רצה לומר לשבטקל יוכלו כל האברים להתקדש על ידה, וסכה שמה, כי על ידי שתכנסו בכל הגוף לתוך הסכה, יתקדש כל הגוף בפעם אחת.

הקב"ה מרשה לדרך בתוך הסכה על שמות הקדש

וכן אמר רבנו הקדוש הדברי חיים מצאנז, דהגם דהטלית של יציאת מכסה גם כן רב הגוף, אף על פי כן אין הרגלים נכנסין לתוכה, מה שאין כן הסכה דגם הרגלים נכנסין לתוכה, ולא עוד אלא דהסכה בלה שמות הקדושים, וקרעית הסכה גם כן שורה בתוכה שמות הקדושים

כידוע, והשם יתברך צוה לנו להכניס לתוך הסכה לדרס עליהם כדי לקדשנו ולטהרנו ולכפר פשעינו, עד כאן דבריו הקדושים (פרשת עקב):

טהרת הקדש

רבי אהרן ראטה זיע"א

בחג הסכות אפשר להרגיש קדשת הסכה בטבילה במקוה

ועוד אמרתי כמו שאמרו הצדיקים שמוצת סכה חשובה שנוכנסים בה לגמרי עם כל הגוף, ונראה לכאורה הענין בדרך זה, שכן סכה רומזת לאמא קדישא המסככת עלינו, וכן מקוה נכנסים בה לגמרי (בתוך המצוה), וכן מקוה שרשה באמא עלאה ומשם נשפע עלינו.

ונראה כמובא בראשית חכמה (שער הקדושה) הפונה, כי בשעת טבילה במקוה מתכסה באימא עלאה, והנה בסכה יש שבע מדות, חג"ת נהי"ם, שהמה הארבעה מינים כידוע מהפנות, וסכה היא מדה השמינית בחינת אמא עלאה ועל ידה מאיר גם כן הכתר והחכמה, ובלתי זה אי אפשר להאיר, וענין בהקדמת התקונים בכמה מקומות שם.

וידוע מפונת המקוה להפעל שם טוב הקדוש כי במקוה צריך לתקן השבע מדות, והמקוה בעצם הוא מדה השמינית, ואחר כך מכונים השם אל"ד שהוא המעלה מריש כל דרגין עד סוף כל דרגין כמו שיבאר להלן בעזרת ה'.

ואם כן בשעת טבילת המקוה אז אפשר להמשיך עליו קדשת הסכה, לכן טוב מאד בחג הסכות להזהר בכל יום בטבילה, כי שרשם ענין אחד, ואם מכונן זה אפשר להרגיש במקוה קדשת הסכה בכל יום:

מהשעור, בכדי לכפר גם על העברות של כל
החסידים המסתופפים בצלם:

אושפיזין

תורת חסד

רבי אברהם מרדכי מלוצק זיע"א

על ידי שמקדש עצמו בכל יום במדה של
בעל האשפיזין מתנוצץ עליו הארה וניצוץ
מנשמתו ומדתו

וסוד הזמנת האשפיזין, שצריך לזכור ולקדש
את עצמו בכל יום באהבה ויראה
והתפארות וכל שאר המדות מהשבעה, עד
שיהיה ראוי להיות מרובה למדה השנייה לאותו
יום, וצריך לתקנה ולהעלותה לשרשה שבבינה.

ועל ידי זה תנוצץ עליו אור בהירות מאותו
המדה משרשה שבבינה שהוא סוד ספה,
ומזה מתעורר נשמת הצדיק שהוא מרובה
לאותו המדה ונפתחין כל הצנורות מאותו
המדה, שהוא סוד הברכה דאושפיזין - שכל
אחד ממשיך ומשפיע מהשרש שלו. וזה בסכת
תשבו שבצעת ימים שהוא סוד שבצעת אשפיזין,
והמשכיל יבין:

ארבעה מינים

שם משמואל

רבי שמואל מסוכטשוב זיע"א

מנהג צדיקים לקנות אתרוג רק לאחר יום
כפור כיון שרוחצים אותו בדמעותיהם

שמענו על הקדושים בדור שלפנינו, שלא
רצו לקנות אתרוג עד אחר יום
הכפורים, באמנם שלפי מסת התפלה כן מנדמן
להם אתרוג נקי, ובדמעותיהם מדיחין את
הבתמים מן האתרוג שלהם.

שיח יעקב יוסף

רבי יעקב יוסף מספינקא זיע"א

באור ורמז נפלא בפסוק 'אלקים דבר בקדשו'
אעלזה אחלקה שכם ועמק סכות אמרד' |
הטעם שאמרד"ם עושים סכות גדולות

אלקים דבר בקדשו אעלזה אחלקה שכם
ועמק סכות אמרד (תהלים ס ח). שמעתי
מזקני הקדוש מן בעל התקל יצחק זי"ע,
שהביא מרבנו העטרת צבי מדיטשוב זי"ע
בשם הרב הקדוש הרבי רבי אלימלך מליזענסק
זי"ע, שאמר שגם כששוטה חס ושלום מדת
הדין, הוא עדין בשמחה.

ובאר בזאת בפסוק: 'אלקים' מרמז על מדת
הדין, 'דבר' לשון קשה, והינו 'אלקים'
דבר בקדשו, כשיש חס ושלום מדת הדין
בעם ישראל קדושים, 'אעלזה' בכל זאת אני
בשמחה, משום מצות ספה שיש לנו, 'אחלקה
שכם ועמק סכות אמרד'.

והבאר הוא, דבשנה שלוש מאות וששים
וחמשה ימים, טפח ספה מכפר על
יום עברות, ובספה כשרה צריך שלוש דפנות
והכשרה עד עשרים אמה, בחשבון יוצא דבכל
דפן ק"כ טפחים, דהרי אמה ששה טפחים,
ובשלושה דפנות ש"ס טפחים.

שלוש מאות וששים ימים משנות החמה,
מתפפרים בש"ס טפחים, ועוד חמשה
ימים אינם צריכים כפרה - שהם הארבעה
ימים שבין יום כפור לסכות שבהם אין לאדם
פנאי לחטא, ויום הראשון של חג הסכות
שהוא ראשון לחשבון עונות.

וזהו שעל ידי מצות ספה 'אחלקה שכם'
שהוא ש"ס ימות השנה, ועמק סכות
אמרד', על ידי מדידת הטפחים של הספה
מתפפרים ימות השנה.

ואפשר להוסיף דלכן מצינו אצל רבי'ס
שעושים סכות גדולות מאד יותר

דברי שלום

רבי אברהם שלום מסטרופקוב זיע"א
שמחה של מצוה ודבקות בעת הכנת
הקוישאלעך

בערב סכות נהג [הרב הקדוש רבי אברהם שלום מסטרופקוב זיע"א] לעשות הקשורים ללולב, ולא לפגי ערב סכות, והיו לו כמה ארבעה מינים, לו לבדו ולהמקרבם ביותר לבדם, ולכני הפית לבדם, וקשר בעצמו השלובי קשורים (קיישאלעך) ללולב.

ואני נכדו, יחזקאל שרגא, עמדתי וראיתי את עצם קדשתו ודבקותו בשעת הקשורין ופניו הקדושים לזהטים משמחה של מצוה.

פתאום קרא אותי ואמר במתק פיו קדשו: ראה נא והבט, איך עסק מצוה מרמז לנו ענינים גבוהים ורמים.

הלמוד מהדוק עלי הקוישאלעך – להחזיק היטב בכל דבר מצוה והתחזקות כדי שלא תמוש ההתעוררות

דהנה פשקושורין שלובי הקשורים (קיישאלעך או קוישיקליף) מכרחים תכף להדק את העלין של הלולב זה לזה ולחזקן מידי, דאם ניחו אותם כף בלי הדוק יתרופפו זה מזה, וכשיזכר אחר כף לחזקן יתנה קשה לו למשוך העלים שפכר נתרופפו ונתרחקו זה מזה, כמובן דבר זה להיודעים עניני אריגה שפכרחים תכף להדק כל חוט וחוט ולא להמתין על אחר כף, כי אז כפר קשה לקרב המרחקין.

כן זה הוא מוסר השכל, שכשעשה דבר מצוה יחזיק בה היטב ויתדבק בקדושה בריף הוא ושכינתיה ביראה וצניעות גדול ולא יניח על אחר זמן, וכן אם עלה ברצונו לישוב ללמד ישוב תכף וילמד, דאם חס ושלום ידחה על לאחר זמן אז חס ושלום יבנס היצור באמצע ויפריד מחשבתו ויבלבל מחו בעסקי עולם הזה והבלי.

ויש שהיה כחם יפה, ולקחו אתרוג צרור כמו שבא ממרחקים, ולא ראו אותו ולא פתחו אותו כלל עד יום א' סכות שפתחו אותו למצוה, והיה נמצא תמיד הדר ומהדר.

והוא מתאים לדברינו שבזכות הצלותין והבעותין, שהם המטעמים, זוכין למצוות לולב, ובזכות השופר שהוא דגמת יוצא לו יין' זוכין למצוות ספה, דבזהר הקדוש הספה היא אימא שמשפכת על בנין, ועין בזהר הקדוש (ח"ב קמט: וקפד:), והוא פשוט למבינים (סוכות תרע"ח):

בלבת אש

בשם רבי יהושע העשל מאלקוש זיע"א הטעם שמקפידים בהדר האתרוג יותר משאר הארבעה מינים

מה ראו ישראל קדשים להקפיד על אתרוג של מצוה יותר מכל ארבעת המינים. רמז גדול רמזו כאן: כי 'אתרג' נוטריקון אמונה תשובה רפואה גאלה, ובכל ארבעה ענינים הללו צריף לשאף לשלמות.

יהודי צריף להיות שלם באמונתו, להאמין אמונה שלמה, ואנו מבקשים (תפילת שמונה עשרה) 'החזינו בתשובה שלמה לפניך'. 'העלה רפואה שלמה', 'וגאלנו גאלה שלמה'.

מכיון שיש ויש, יש רפואה ויש רפואה לחצאין, וכן בגאלה, כף בתשובה ובאמונה. והכל מרמז באתרוג שמהדרים להיות כלול בהדרו (מעדות הגה"צ רבי חיים מאיר יחיאל שפירא מגארול זצ"ל ששמע מפי איש חסיד שחזר מאלקוש אחרי ימים נוראים, ואפשר שאמרם בשם אביו רבי חיים שמואל מחענטשין זיע"א):

שמחת בית השואבה

התפארות, וכן כל יום הספירה שלו ועשה תשובה שלמה.

וביום השביעי הושענא רבה בספירת יסוד מלכות, שבה ינסו כל המדות, יסוד מרמו לקדשת הברית, ויקשר בהשם יתברך בכל מדות הלב שהוא כנגד הספירות, ואם יתפלל או לומד הוא בכל מדות הלב ביראה ובאהבה בהתפארות בנצח, ובהושענא רבה עושה תשובה בכל המדות שפגם בכל אחת ואחת ויוצא מתוך יסורים גדולים שיש לו על כל עברה.

וזה שבע פעמים היה מקיף המזבח - לרמו ללך אדם שיעשה תשובה בכל יום ויום ימי ספירות סתם, שהצער מחמת חטא יסבב אותו, ויום שביעי קשר עצמו בה' בכל המדות הלב.

וזהו היה מרמו ללך אדם שיעשו תשובה כנה, כמו בשהיה מקיף המזבח, כן יעשה כל אדם במזבח שלו הלב להקריף. ובפשיטות גם כן שהיה המקיף משך חסד, ביום א' חסד שבתחילת וביום ב' חסד שבגבורה והשאר חסד שבהוד וביסוד, ודו"ק:

שמחת בית השואבה

דברי חיים

רבי חיים מצאנז זיע"א

השמחה היא מחמת מחילת העונות ביום הכפורים

בשמחת בית השואבה שהשמחה היתה גדולה - שמתרעין בתצורות וכןורות ונבלים ובכל כלי שיר, הנה הטעם מחמת מחילת העון שהיה ביום הכפורים, לזה גדלה השמחה כל כך, על דרך כששבוני בא מבית האסורים לביתו ישמח מאד, כמו כן בחוטא אשר נתפס בידי הוצר הרע, וביום הכפורים כשהקדוש ברוך הוא מצילנו מידו ומעברות

ואם כן עסק עשית הקנישילעך לקשור הג' מינים המה הננה דרבה לחג הקדוש, כשנכנס בצלא דמהימנותא עלאה צל הסכה ויחופף עלינו אור המצות, גדע להחזיק בהם שיאירו לנו אור גדול:

בפורי אבי"ב

רבי יעקב אריה מרזומין זיע"א
בכל יום בעת ההקפות יש לערך חשבון נפש שיחדר וינקב לב האדם

מדרש בכל יום ויום היו מקיפין את המזבח פעם אחת ואומר אגא ה' הושיעה נא אגא ה' הושיעה נא אותו היום מקיפין המזבח שבע פעמים.

יש לומר הפרוש כמו שכתב בספר דברי אמת דהמשפן היה מרמו על אדם, דכתוב (שמות כה ח) 'ושכנתי בתוכם' - הפרוש בתוך ישראל, מרמו שאדם יקדש אברים שלו ונעשה כמו משפן להיות שוכן בו הקדשה, וכן יש לומר גם המקדש מרמו לזה, דתשובה צריך להיות בלב ונהשב מקום מזבח, ובראש השנה היא תשובה מיראה וספות היא תשובה מאהבה.

וזה שהיה מקיף את המזבח, מרמו כמו שאומרים העולם - שמעתי שמועה לא טובה לי ואחזו הצער בלב ומסבבו סביב סביב כמו ריף, לכן הרמו בכל יום היה מסבב את המזבח ועשה תשובה.

ביום א' הוא חסד ועשה תשובה על אהבות רעות, ואחזו הצער בלבו כל כך עד שלא היה יכול שאת ויצא מלבו עד שאחזו סביב בין בפנימיות הלב ובין בחיצוניות הלב עד שצעק אגא ה' הושיעה נא אתה השם יתברך, שלא אוכל שאת הצער שיש לי מזה שחטאתי על כן הושיעה לי. וכן ביום שני צועק על ראות רעות, וכן בשלישי על

הושענא רבה

אלף בינה

רבי יעקב אבייחצירא זיע"א

'שברתי לישועתך' - המתנתי ליום הושענא רבה, 'ומצותיך עשיתי' - קבלת התשובה והתמתת הדין לטובה בה"ד על ידי קיום מצוות התנ

שברתי לישועתך ה' ומצותיך עשיתי (תהלים קיט קסו). בא לרמוז דאפלו ספרי הבינוניים, אם לא חזרו ביום הכפורים, נחתמים למיתה, מפל מקום אין הספרים נמסרים ביד שלוחי הדין עד יום אחרון של חג, משום דהקדוש ברוך הוא חפץ בתשובתן של רשעים ואינו חפץ במיתתן, לפיכך מעכב מסירת הספרים אולי ישוּבו באותן הימים. ועוד, הרי מזמנים לפנייהם מצות שיתעסקו בהם ויהיו להם לעזר לקבלת תשובתם, והם עשית ספה ונטילת לולב וערבה.

וזהו שאמר 'שברתי לישועתך ה'', 'ישועתך' היא הושענא רבה. והפננה, אף על פי שעשיתי תשובה ביום הכפורים, חשבת שמה עדין לא נתקבלה תשובתי והייתי מניחל ומצפה ליום הושענא רבה, אולי ביום ההוא יהיה גמר לקבלת תשובתי על ידי קיום המצות שאקים בימים ההם עשה עשית ספה ונטילת לולב וערבה, וזהו שאמר 'ומצותיך עשיתי'.

למור התורה וסודותיה בליל הושענא רבה סגלה לקריעת גזר הדין

אמר עוד: 'שמרה נפשי עדתיך ואהבכם מאד'. בא לרמוז כאן מה שנהגו בני ישראל לנדר שנה מעניניהם בליל הושענא רבה ללמד משנה תורה וסודות התורה, כי הם סגלה גדולה לקרע גזר דינם ולקבלת תשובתם. וזהו 'שמרה נפשי עדתיך', הם פשט התורה וסודה שאני לומד בליל הושענא רבה.

נעשו זכיות ויצא לחפשי מתחת יד היצר הרע תגדל מאד השמחה:

לחזות בנעם ה'

רבי אברהם מסטריקוב זיע"א

נסוך המים המז חזוק ועודד אף לפשוט מישראל

מנסוך המים נלמד חזוק גדול לפשוטי העם. דהלא בנסוף המים שהקריבו על גבי המזבח, לא נצרכו לשום הקנות לפניו, אלא היו שואבים מי מעין פשוטים, ודי בזה שיהיו נקיים ולא סרוחים, ואז נסכו אותם על גבי המזבח.

ודכר זה כשילעצמו לא נמצא בשום קרבן אחר. כי בסדר הקרבנות דוּע גדל ההכנה והעבודה שונארכת לפני ההקראה, הן מצד בעל הקרבן והן מצד הכהן המשרת בבית המקדש. וכמה זהירות נדרשת בכל סדרי העבודה, הן בסמיכה ובשחיטה ובקדוש עצמו וכו', וגם המחשבה שאריכה להיות טהורה וזפה, וכל ההלכות והדינים אשר הובאו במקומם בגמרות ובמפרשים.

ולכן, נסוף המים הוא רמז לכל יהודי באשר הוא, ובפרט לאנשים הפשוטים שאין להם השגות וכחות בעבודה, שאף על פי שלא התעלו כראוי בימים הנוראים, מפל מקום בכל מקום ובכל מצב היכן שנומצאים הם, יש להם מקום להתחזק ולהתעורר בהתקרבות אל ה' כפי השגתם, וגם בלי הקנה דרבה יכולים הם לעלות על גבי המזבח ויקבלו אותם. כי לכלם יש מקום ושיכות אצל המצוה ואצל השם יתברך. ולכן היתה אז שמחה גדולה כל כך, כי כלם הרגישו שיכות למצוה (תל אביב תשל"ח):

שמחת תורה

יחי יוסף

רבי יוסף מפאפא זי"ע א"

מנהג הצדיקים והחסידים לעשות עסק גדול מההקפות כי מצוה זו עולה למעלה ללא אחיות החיצונים

נהגו להקיף עם ספרי התורה הבימה שבבית הכנסת, כמו שמקיפים עם הלולב, והכל משום שמחה (רמ"א או"ח תרטט א). יש להבין טעמם של הצדיקים והחסידים שעושים מהקפות ענין גדול שרוקדים ומזמרים ואומרים שירות ותשבחות ותפלות רבות.

יש לפרש, הדיוע מספרים הקדושים שכל שיש בו יותר קדושה יש בו חשש יותר שלא יהיה בו אחיזה מהחיצונים והסטרא אחרא. והוא על דרך משל, למי שמוליק אוצר מקום למקום, שאם האוצר הוא של זהב או הלסטים מוסרים נפשם מאד לגזלו, ואם האוצר הוא של כסף אינם משתדלים כל כך לשלח ידם בו, וכל שכן אם האוצר הוא מדברים הזולים יותר כגון פרקל, או דבר פחות מזה כגון קש וחקן, אין פדאי להם בכלל לעשות השתדלות לגזלו.

כן הוא הדבר בדברים שבקדושה, שכל דבר שיש בו יותר קדושה, יש בו חשש יותר שפא יתאחזו בו הסטרא אחרא, כמו שכתב התו"ט (ד"ה ולא אירע) על המשנה (אבות פ"ה מ"ה) ולא ארע קרי לכהן גדול ביום הפפורים וכו', ענין שם.

והנה התורה שבכתב היא גבוה מעל גבוה, דכל תבה כולל הרבה, ויש חשש יותר שיתאחזו בה כח החיצונים והסטרא אחרא. ולכן נתן השם יתברך תורה שבפעל פה שלא נתן לכתב רק נמסר בעל פה, שבזה לא יהיה כל כך שליטת החיצונים.

ושוב כאשר נתמעטו הלבבות וגברה השכחה והתירוי לכתב התורה שבפעל פה משום

ואיני לומדם באותו לילה להצלת נפשי דוקא, אלא כל מי 'ואהבם מאד' להגות בהם יומם ולילה. וכן נמי תפלומויך אני זהיר בהם, והכל גלוי וידוע לפניך. וזהו 'שמרתי פקודיך ועדמיך' הם התפלות והתורות, 'פי כל דרכי נגדך', הינו הכל גלוי וידוע לפניך:

אמרי אמת

רבי אברהם מרדכי מגור זי"ע א"

'הושענא רבה' – ישועה אף למי שלא נושע ביום כפור

'הושענא רבה' הפרוש ישועה גדולה, הושענא רבה הוא הגמר מיום כפור ואפלו אותם האנשים שאינם יכולים להושע ביום כפור יכולים הם להושע בהושענא רבה (תרי"א):

בהושענא רבא יש ישועה גדולה לכל נפש מישראל

הושענא רבא הוא ישועה גדולה, ישועה לכל נפש ונפש מישראל. איתא במדרש רות (ד א) ש'יש' היה יושב ודורש פנו אלי והושעו כל אפסי ארץ' (ישעיה מה כב), איתא בשפת אמת בשם אבי אדוני זקני ז"ל על מה שאומרים 'מגן אברהם' (ברכת אבות), הינו שהבטיח לו הקדוש ברוך הוא שיהיה ממנו נקדה בכל איש יש'ראל אשר הוא יתברך מגן עליה, וכמו כן הוא בדרך המלך שאומרים גם כן 'מגן דוד' (ברכת הפטרה), והינו נמי שיש ממנו נקדה כזו שעל ידה אפשר לבא לעולם התקון.

בדרך המלך כתיב (שמואל א' כב ב) ו'יתקבצו אליו כל איש מצוק וכל איש אשר לו נשא וכל איש מר נפש', רמז לאלו שאינם יכולים לתקן מעשיהם ולהגיע לשלמות, ועל ידי דוד המלך מצאו תקון, כדכתיב (תהלים עב יג) 'יחס על דל ואביון ונפשות אביונים יושע', שזהו ענין מלכות בית דוד (תרי"א):

די מנהגי ישראל, עד פאן דברי קדשו. **ואפשר** לפרשו על פי הדרך הנ"ל, שעל ידי שלא נתן לפתח לא יהיה בזה שליטה להחיצונים והסטרך אחר. ועל פן התסידים ואנשי מעשה עושים עסק גדול בעת קיום מנהג ישראל של הקפות בשמחת תורה, ומרבין בזמירות שירות ותשבחות בשמחת הנפש, פי מצוה זו עולה לרצון למעלה בלי חשש שיסתאחו בזה החיצונים:

מהר"י מבבלזא

רבי יהושע מבבלזא זי"ע

תפלות כל השנה מתעלים על ידי הרקודים בשמחת תורה

אבי אדוני ז"ל (בעל השר שלום מבבלזא זי"ע"א) היה אומר: מה הם הרקודים איני יכול להגיד לכם, אבל זאת אני אומר, שכל התפלות שאין להן עליה בכל השנה עולים ביום זה על ידי הרקודים.

ובזה יש לפרש בדרך רמז מה דאיתא בגמרא (יומא ג.) דשמיני עצרת הוא רגל בפני עצמו לענן פז"ר קש"ב, פרוש התפלות הפזורות בכל השנה שאין להן עליה יש להן עליה ביום זה והקדוש ברוך הוא מקשיב להן:

(תהלים קיט קבו) 'עת לעשות לה' הפרו תורתך' (גיטין ס), היה חשש גם בזה אפשר שיהיה להם שליטה, עשו אז חכמי התורה בחינת תורה שבעל פה מהקושיות ותרוצים ופלפול התורה שהוסיפו בימים ההם על התורה שבעל פה.

על דרך שמפרשים מאמרם ו"ל (בבא קמא לח.) גדול המצנה ועושה יותר ממי שאינו מצנה ועושה, שעל המצנה ועושה מתגבר היצר הרע יותר לגרם לו לאדם מניעות. ושוב כשבאו הקדמונים והראשונים, הרשב"א ובעלי התוספות ועוד, וכתבו גם דברים אלו, התקינו מנהגים שאינם כמו דינים קבועים, ובזה לא יהיה להם אחיזה ושליטה.

ישוב גם מקצת מנהגים נעשו קבועים, אבל נשארו עוד מקצת מנהגים שלא נעשו קבועים כל כך, כמו מנהג הקפות שהוכא בשלחן ערוך בקצור נמרץ, ובזה אין שליטה להחיצונים.

ועל דרך זה שמעתי בשם אדמו"ר הגאון הקדוש מורנו הרב ישכר דוב מבבלזא זי"ע, שאמר בחשיבות המנהגים, פי רצון השם ותברך היה שמלבד תורה שכתב יהיה גם תורה שבעל פה, על פן היה אסור לכתבם. ולאחר שגם תורה שבעל פה נתן לכתב משום עת לעשות לה', מתקים התורה שבעל פה על

פרשת וזאת הברכה

ישראל מזכרים ודאויים לקבל ברכותיו של משה רבנו

ברש"י לפני מותו, סמוך למיתתו שאם לא עכשו אימתי. ונראה שוליא מצד הדחק שאם לא עכשו אימתי היה בדעתו עוד להמתין. ובדאי הטעם פי הברכות הן לפי ערך המקבל, שאם הוא

וזאת הברכה אשר ברך משה איש האלהים את בני ישראל לפני מותו (לפני מותו. סמוך למיתתו, שאם לא עכשו אימתי, רש"י) (לג א)

שם משמואל

רבי שמואל מסוקטשוב זי"ע

מסימים התורה אחר הימים הנוראים בהם עם

פרשת וזאת הברכה

דבמתן תורה, הגם שנתן הכל, גם פנימיות התורה, שהרי לא יהיה עוד הפעם מתן תורה, מכל מקום מה שנתגלה הוא רק בחינת הגלגלית דתורה, ומה שנודע מבחינת הפנימיות הוא רק אפס קצהו, וגם זה רק בבחינת ידיעת המציאות לבר.

אבל לעתיד ילמדו התורה מהקדוש ברוך הוא בעצמו, הינו פנימיות התורה שגמשיקה ממוחא סתימאה, בחינת 'אין' כו'. והוא ענין הלמוד דמשיח שילמד דעת את העם, דהינו בחינת פנימיות התורה כו'.

ויש לומר שלא יהיה בבחינת ממצע - כמו משה שהוא בבחינת ממצע וכמו שגאמר 'אנכי עמד בין ה' וביניכם כו'. ועם היות דממצע דמשה אינו באפן כזה שהממצע מפסיק ביניהם כי אם שהשני דברים מתחברים בעצמן כו'.

והינו דבאמת בחינת הגלגלית והסתום דתורה הכל אחד הוא, דהכל הוא בבחינת מהות ועצמות אין סוף כו', וכמו שפכתתי במקום אחר, ומכל מקום אינו מאיר כזה בחינת העצמות בגלוי ממש. והלמוד דמשיח יהיה גלוי בחינת העצמות ממש כו' (ח"ב עמ'

: א"צ)

תורה צוה לנו משה מורשה קהלת יעקב, ויהי כישרון מלך בהתאסף ראשי עם יחד שבטי ישראל (לג ד-ה)

מחשף הלבן

רבי יעקב אביחצירא זי"ע א

התורה שלמדו האבות נתנה בסני בפרהסיא

מה שאמר 'מורשה קהלת יעקב', הפונה על יעקב ובניו שהם השבטים, דיעקב אבינו עליו השלום למד התורה משם ועבר ולמדה לבניו, וכן אברהם אבינו עליו השלום ויצחק

כלי המקבל עוד יותר תגדל גם הברכה עוד יותר.

וישראל שבאותה עת היו מתעלים והולכים, כמו שפתיב (דברים כט א) 'ולא נתן ה' לכם לב לדעת עד היום הזה', וענין פרוש רש"י שם שמשמע עד ולא עד בכלל, וזקני תלמידי חכמים דעתן מתישבת עליהם, על כן לולא שהשעה דוחקתו היה רצונו להמתין עוד שיתעלו עוד יותר, והיו הברכות גבוהין עוד יותר.

ונראה שהברכות האלו הן נצחיות, פי הן תורת ה' יתברך, וכמו שהתורה נצחית כן הן הברכות, ועד היום הרי הוא כאלו משה עומד ומברך היום, וכל אחד לפי מה שהוא כלי לקבל הברכות עדין הוא מקבל.

ולפי האמור יש לתן טעם שמתפוגגין לגמר את התורה בשמיני עצרת ולא קודם ראש השנה או קודם פסח, משום דאחר ראש השנה יום הפורים וספות זוכין בשמיני עצרת להיות כלי מכשר ביותר כדי לקבל ברכות משה רבנו עליו השלום ביום יתיר שאת:

תורה צוה לנו משה (לג ד)

בשעה שהקדימו תעורב

רבי שלום דב בער מליובאוויטש זי"ע א

ההבדל בין למוד התורה בזמן הזה ובין למוד התורה לעתיד לבא

ההפך בין 'תורה צוה לנו משה' שהתורה נקראת 'תורת משה', ובין לעתיד שגאמר ו'כל בניך למודי ה'' (ישעיה נד יא), שילמדו התורה מהקדוש ברוך הוא בעצמו. פי משה הוא בחינת חכמה, ומשם נמשך התורה בבחינת 'החכמה מאין תמצא' (איוב כח יב), אבל בחינת 'אין' ממש - אינו נמשך עכשו כו'.

אבל איש פשוט צריך זכיה גדולה שלקבל הפחות בשבתות וימים טובים יהיה בכחינת עומד בבית ה', ובפרט בימים שאינו רואה בהם אור, ולילות החשוכים הנקראים שמירה תרה. ובימים הקדושים האלו הזמן להתבונן על תקופות השנה. וכן בנפש שיה ענין זה אצל כל אחד ואחד, שצריך להכין מימי הנערות לכל ימי חייו, כי רק הנסיונות האלו שמתגבר עליהם בימי הנערות והבחרות הם עומדים לו בכל ימי חייו.

הרמז בפסוקי הפרשה

והוא מרמז בפסוק ולוי אמר וגו' אשר נסיתו במסה, הם הנסיונות האלו. תריבהו על מי מריבה הם ה'דברי ריבת בשעריך', כל פעם כשרוצים להתקרב ולבא לשער המלך, אינם נותנים לו להכנס לפני ולפנים, על דרך שומרי שער המלך שאין נותנים להכנס פנימה, אלא על ידי הרבה תקירות ובדיקות, כמו כן הרוצה להתקרב לעבודתו תהיה לתורה ותפלה פוגעים בו מתשבות זרות המבלבלים אותו. ועוד יותר גרוע, שאינם זרות, אלא שכיכים לו.

העצה היא שפלות והכנעה, כמאמר הכתוב 'מרום וקדוש אשפון ואת דבא ושפל רוח' (ישעיה נז טו), אז השם תהיה בעזרו. וכמו שאמרו על הרב הקדוש הרב מנחם מנדל מויטבסק ז"ע שזכה למאמר זהר הקדוש (תק"ו) תיקון י"ג כ"ט: מאן דקטיל ההוא חניא וכו' יתבין ליה ברמא דמלכא דאיהי צלותא, שהתפלה שלו היתה בשפלות והכנעה כזאת על דרך מכה שחין המתקרב להיכל המלך לבקש על נפשו ודוחפים אותו החוצה וכו'.

האמר לאביו ולאמו לא ראיתו ואת אחיו לא הכיר. הנסיונות הללו הוא לכל אחד באופן אחר, לזה התגברות הניצור הרע בקרבן שאינו יכול לו, אבל מפריעים תיצוניים אין לו מצד ביתו והסביבה. ויש כזה שהנסיון

אבינו עליו השלום היו יודעים התורה בכללותיה ופרטותיה וסודותיה. ועל זה אמר ה'תורה' שקבלנו עכשיו כבר היא 'מורשה' לקהלת יעקב שהם יעקב ובניו, רק עכשיו נתנה בפרהסיא בקהל רב שהם ששים רבוא.

ועל זה סמך לזה ויהי בישרון מלך בהתאסף ראשי עם יחד שבטי ישראל, דהינו החודש שנתחדש עכשיו בנתינת התורה הוא שהיה 'בישרון מלך' שהוא אני, ונתקבצו יחד שבטי ישראל שהם ששים רבוא, ונתנה להם בפרהסיא בקולות וברקים ונהר בער באש עד לב השמים' (דברים ד יא):

וללוי אמר תמיד ואוריך לאיש חסידך אשר נסיתו במסה תריבהו על מי מריבה, האמר לאביו ולאמו לא ראיתו ואת אחיו לא הכיר ואת בנו לא ידע (לג ח-ט)

בית אברהם

רבי אברהם מסלונים זיע"א

החכם עיניו בראשו להכין צידה לדרך מהמים הנוראים לכל ימות השנה הכאה לטובה

החכם עיניו בראשו, להתבונן בעניניו בימים הקדושים הללו, ראש השנה יום הכפורים וספות, להכין בהם צידה ומזון רוחני לכל השנה, שמתקרבים חדשי התרף עם הלילות הארפים והחשוכים, ואחר כך באים ימי הקיץ הארפים הצריכים שמירה גדולה.

כבותינו הקדושים ז"ע היו קוראים התרף הקדוש עם הלילות הקדושים, כמאמר הכתוב 'ברכו את ה' כל עבדי ה' העמדים בבית ה' פלילות' (תהלים קלד א), עבד נאמן הוא העובד ביום ובלילה, ושם לילה ביום, שתמיד הוא בכחינת עומד בבית ה', אפלו בעתים החשכים מאד.

שמע זקני הקדוש הנ"ל אחורי הדלת את דבריו התחיל לבפות בקול וצ'עק, מה אני חיב כי נולדתי אצל אבי ואמי הצדיקים במעשיהם ואשר המה מיחסים עוד מאבותיהם. וכאשר שמע רבנו בעל נעם אלימלך את קול בכיתו צוה להכניסו לתוך חדרו ופיסו בדברים וספר לו כי הוא מכיר את קדשת אביו הרב הקדוש מהר"מ מלינסק זי"ע עוד מקדמת דנא ואין עת האסף הענין פה, ואדרבא הלא מיחס כזה אם ירצה באמת לעבד את ה' זכות אבותיו מסיעתו להצליח בעבודת ה', אף הוא הגיד דרך כלל כי המיחס על הרב מתגאה וסומך על זכות אבותיו ואינו נזהר במעשיו, ובפרט שאינו חושב לתקן פראוי ולשוב בתשובה).

הרמז בלשון הפסוק

וזהו שנאמר האמר לאביו ולאמו לא ראיתיו – כאלו לא ידע את אביו ואמו וחסו ומקורו בקדושה. ואת אחיו לא הכיר – כאלו אינו מבינם גוע משפחתו הנכבדה.

ואת בניו לא ידע – כי יש שמתגאה בבניו שהם תלמידי חכמים, וחושב אם כן הוא בעצמו כקל וחמר אשר קדוש ואמר לו, אף איש כזה שאין רצונו לידע ולהתגאות בכל זה, רק עובד ה' מעצמו, זה ראוי להיות – יורו משפטיה ליעקב ותורתך לישראל ישמו קטורה באפך וכליל על מזבחה – בתורה ועבודה, להורות ולדון ולהראות ללמד תורת ה' ועבודתו כנזכר:

ולא ידע איש את קברתו עד היום הזה (לה ט)

ארן עדות

רבי שרגא יאיר מביאלברג זי"ע א

משה רבנו ברכ ענותנותו לא תפס מקום ולכן אין שיער לנקט לגביו ענין קבורה

כפסוק ולא ידע איש את קברתו דרשו חז"ל בגמרא סוטה דף י"ד: 'איש' זה

שלו הוא מצד הסביבה שבה הוא נמצא, הוריו וחבורתו המפוריעים אותו בעבודתו ותפורה, יתגבר על זה ויאמר לאביו ולאמו לא ראיתיו ואת אחיו לא הכיר וכו':

האמר לאביו ולאמו לא ראיתיו ואת אחיו לא הכיר ואת בנו לא ידע כי שמרו אמרתך ובריתך ינצרו (לב ט)

חיים ושלום

רבי חיים אלעזר ממזנקאטש זי"ע א

על האדם לעמל בעצמו בעבודת הבורא ולא לסמך על יחוס אבותיו או מעלת בניו

האומר לאביו ולאמו לא ראיתיו ואת אחיו לא הכיר ואת בנו לא ידע כי שמרו אמרתך ובריתך ינצרו, על פי מה שכתבנו בדברי תורה (תניינא אות מא) בשם רבנו הקדוש איש אלקים בעל נעם אלימלך זי"ע, מה שהגיד בבוא אליו זקני הרב הקדוש מראפשיץ זי"ע (בעל זרע קדש) בפעם ראשונה, כי מיחס קשה מאד לקבלו ולהדריכו, מפני שסומך את עצמו על זכות אבותיו, עד כאן תכן דבריו הקדושים, והדברים עתיקין.

מעשה בהרה"ק רבי נפתלי מרופשיץ זי"ע א ובעל נעם אלימלך זי"ע א

ועין שם בדברינו בדברי תורה (זה לשונו שם: מעשה המקבל בדינו כי בעת בא פעם ראשונה זקני הרב הקדוש מראפשיץ זי"ע בעל ספר זרע קדש בימי חרפו לפני רבנו הגדול והקדוש בעל נעם אלימלך, וכאשר הודיע זקני הקדוש הנ"ל לשומר הפתח כי הוא כן הגאון הקדוש אבד"ק לינסק מורנו מנחם מענדל זי"ע ונכד הגאון הקדוש מהר"י הורוויץ מהמבורג זי"ע וגדל וחסו למעלה בקדש נודע בשערים, אז ענה ואמר הגאון הקדוש בעל נעם אלימלך זי"ע: מיחס קשה מאד לפני לקבלו ולהדריכו בדרך ה', כי טבע המיחס שלא ירצה לחזר בתשובה, עד כאן תכן דבריו הקדושים. וכאשר

הנה ידוע התורה נקראת ראשית והוא נתנה לעיני כל ישראל, כלומר כל אחד מישראל רואה בהתורה כפי זכות והצחצחות וטהר עינים שלו, עד כאן לשונו בקצור בדרך בקדש תמיד פידוע לכל שהיו מסתופפים בצלו צל הקדש.

באור נוסף בקשור סוף התורה להתחלתה ברות מעלת ישראל על האמות בכך שרק להם נתנה התורה

והנה שמעתי מפי אבי אדוני מורי ורבי מפלא ומפלא ותיק וחסיד כבוד שם תפארתו מורנו הרב שמואל שליט"א לקשר סיום התורה עם התחלתה, וזה לשונו:

ולכל המורא הגדול אשר עשה משה לעיני כל ישראל בראשית, דהנה כתיב ו'ראו כל עמי הארץ כי שם ה' נקרא עליך ו'ראו ממך' (דברים כח י), ויבאר דאיתא בגמרא (שבת פט.) שאל השטן אצל הקדוש ברוך הוא תורה היכן היא ואמר לו לך אצל בן עמרם כו', והוא נתנה לישראל כמו שנאמר (לג ה) 'תורה צוה לנו' וגומר, ואין לשום אמה חלק בה רק לישראל בלבד.

זהו באור וראו כל עמי הארץ כי שם ה' הינו התורה שהיא בלה שמותיו של הקדוש ברוך הוא, נקרא אף עליך דיקא ולא על שום נבא בעולם, וכמו שנאמר וימי פעמך ישראל גוי אחד בארץ, ולכך ו'ראו ממך, וכן איתא בזהר הקדוש יחייב אורייתא לישראל בגין די'דחלון מנהון כל עממך'.

באור הרמז בפסוקים

והוא ש'רמז הפסוק ולכל המורא הגדול אשר עשה משה לעיני כל, הינו שמשה עליו השלום בנתינתו תורה לישראל הוא פעל ועשה מורא גדול בעולם לעין כל, שהכל יראו ויפחדו מפניהם, על ידי ש'ראו בעין פקייחא – ישראל בראשית, פרוש שישראל הם דבקים ומקשרים

משה, כתיב ה'א ולא ידע איש ו'כתיב הם ו'זאת הברכה אשר ברוך משה איש האלקים'. להבין דברי חכמים וחידותם.

ונראה דהנה כתיב ו'האיש משה ענו מאד מכל האדם' (במדבר יב ג), הפונה אף יותר מאברהם ודוד, כי אברהם אמר ו'אנכי עפר ואפר' (בראשית יח כז), המשיל עצמו לדרך שיש בו ממש, וכן דוד המשיל עצמו לתולעת שיש בו גם כן ממשות, אכן משה רבנו עליו השלום ו'נתנונו מה' (שמות טו ז) שאין בו שום ממשות, יען שהיה מוצף גופו כל כך עד שנהפך לדרך רוחני שאינו תופס מקום.

וזה הוא הפונה שאף משה לא ידע היכן הוא קבור, פרוש שלא ידע איך שיהא אצלו לשון קבורה שהוא על דבר הגשמי תופס מקום, כי הוא כלו רוחני איש אלקים שאינו תופס מקום ארבע אמות של אדם, והבין:

ולכל היד החזקה ולכל המורא הגדול אשר עשה משה לעיני כל ישראל (לד יב)

מגדל דוד

כפי דוד שלמה מטולטטין זיע"א

הרה"ק רבי ברוך ממעזיבזו זיע"א: לעיני כל ישראל בראשית – כל אחד מישראל רואה בתורה כפי זכות עיניו

אמר נכד המספר המעתיק והמסדר: מצאתי בתוך גנני כתיבי אבי אדוני זקני מורי ורבי נ"ע וכו': 'לעיני כל ישראל' (לד יב) בראשית וגו', לקשר סיפא לרישא נעוץ סוף התורה בתחלת התורה, שמעתי בשם אדמו"ר איש אלקים קדוש ונוא פאחד השרפים המפרסם בכל קצני ארץ הקדוש וברוך נבג"מ זצוקלה"ה ז"ע ועל כל ישראל (הרה"ק רבי ברוך ממעזיבזו זיע"א), וזה לשונו:

עֲשֵׂנוּ — אֲנַחְנוּ הוּא, עַד כָּאֵן לְשׁוֹנוּ הַקְדוּשׁ,
וְהִבֵּן כִּי הֵם דְּבָרִים עֲתִיקִים:

**לְעֵינֵי כָל יִשְׂרָאֵל (שִׁנְשָׂאוּ לְבוּ לְשֹׁכְרֵי הַלְלוּתָהּ לְעֵינֵיהֶם,
רש"י) (לד יב)**

לקוטי שיחות

רבי מנחם מענדל מליובאוויטש זיע"א
שתי טעמים המובאים ברש"י על שבירת
הלוחות וההבדל ביניהם

מצינו בפרוש רש"י שני טעמים לשבירת
הלוחות: על הפסוק וַיִּשְׁלַח מִיַּד אֶת
הַלַּחַת וַיִּשְׁבֵּר גו' (שמות לב יט), מְפָרֵשׁ רש"י:
'אמר מה פסח שהוא אחד מן המצוות אמרה
תורה כל בן נכר לא יאכל בו התורה כלה
כאן וכל ישראל מומרים ואתנגה להם'.

ועל הפסוק פֶּסֶל לָךְ שְׁנֵי לַחַת אֲבָנִים כְּרָאשֵׁי
גו' (שם לד א) מְפָרֵשׁ רש"י: 'פֶּסֶל לָךְ —
מִשָּׁל לְמִלְךְ שֶׁהֵלֵךְ לְמַדִּינַת הַיָּם וְהֵנִיחַ אַרְסוֹתָו
עִם הַשְּׂפָחוֹת, מִתּוֹךְ קִלְקוּל הַשְּׂפָחוֹת יֵצֵא עֲלֶיהָ
שֵׁם רַע, עֲמֵד שׁוֹשְׁבֵינָה וְקָרַע כְּתַבְתָּהּ אָמַר
אִם יֵאמֵר הַמֶּלֶךְ לְהַרְגָהּ אָמַר לוֹ עֲדִין אֵינָה
אֲשַׁתָּךְ. הַמֶּלֶךְ זֶה הַקְדוּשׁ בְּרוּךְ הוּא, הַשְּׂפָחוֹת
אֵלוּ עָרַב רַב, וְהַשׁוֹשְׁבִין זֶה מִשָּׁה, אַרְסוֹתָו
שֶׁל הַקְדוּשׁ בְּרוּךְ הוּא אֵלוּ יִשְׂרָאֵל'.

ויש לומר, שהטעם הראשון (כל ישראל
מומרים ואתנגה להם) בא בעקר לבאר
העדר נתינת הלוחות לישראל — אכל אינו
טעם (מפסיק) לשבירת הלוחות (שזהו הפסוק כבוד
התורה); ואלו לטעם השני מסבך היטב מה
שהביאו לשבר את הלוחות — ברגמת קריעת
הכתבה על ידי השושבין.

כאור דברי התנא דבי אליהו רבא שני דברים
יש בעולם תורה וישראל אבל אינו יודע איזה
מהם קודם'

והנה איתא בתנא דבי אליהו רבא (פרק יד):
'שני דברים יש בעולם וכו' תורה

לתורה הקדושה שנקראת 'ראשית דרכו' (משלי
ח כב), וגם הם נקראים ראשית כמו שם התורה,
וזהו 'שם ה' כלומר שם התורה, כי אורייתא
וקודשא ברין הוא כולא חד, ומהו שם התורה,
'ראשית דרכו', וגם אמה נקראת ראשית, וילכך
'ויראו ממך', וזה 'כל הנקרא בשמי' (ישעיה מג),
עד כאן לשונו ודברי פי חכם חן.

דברי המלצת זכות על עם ישראל מהרבי רבי
זוסיא זיע"א

וימתקו הדברים הנ"ל על דרך ששמעתי
בשם הקדוש צדיק יסוד עולם כבוד
קדשת שם תפארתו מן רבי זיסא נבג"מ זי"ע
ועל כל ישראל שאמר להשם יתברך: 'ישראל
הם יקרים וטובים, ואם לא תאמר פן חס
ושלום יפסלו התפלין שלך שכתוב בהן 'ומי
בעמך ישראל'.

רמז הנ"ל במאמר המשנה קלני מראשי קלני
מזרועי

והרב הקדוש והטהור כו' רבי משה מקראסני
זצוקלה"ה אמר בשם אביו איש קדוש
כשרף בוצינא קדישא כו' כו' מרנא ורנא רבי
חיים מקראסני זצוקלה"ה זי"ע סיוס על זה
המשנה (סנהדרין מו) כשאדם נצער חס ושלום
שכינה מה אומרת קלני מראש"י קלני מזרוע"י,
שחס ושלום פסולין התפלין, וזהו בדייקום
ראש"י וזרועי, עד כאן, והבן, כי דברים
שעומדים ברומו של עולם.

כאור 'הוא עשנו ולו אנחנו עמו'

וקרוב לענין זה שמעתי בשם אדמו"ר הקדוש
וברוך זצוקלה"ה (והובא בספר הקדוש
בגדי שבת מאבי אדוני זקני מורי ורבי בעל
המחבר זצוקלה"ה) על פסוק 'הוא עשנו ולו
אנחנו עמו' (תהלים ק א), כי השם יתברך עשנו,
ונתן לנו נשמה הקדושה ונפח באפינו חלקו
נשמת חיים ממקור הברכה וחלק אלהי ממעל
וימתקו יתברך, וזה פירוש הפסוק 'עשנו', שנהיה
אנחנו נקראים הוא, וסרס המקרא כאלו כתוב

ישראל, 'ישראל קדמו'. ואולי יש לומר יתרה מזוה דהתורה נתנה כדי לגלות מעלתם של ישראל.

וזהו גם תכן החלוק בין שני הטעמים לשבירת הלוחות שבפרוש רש"י: בטעם הא' – כל ישראל מומרים ואתנה להם – מדגשת מעלת התורה על ישראל, שמעלת ישראל היא בזה שהם מקימים וממלאים צווי התורה, ולכן, בהיותם 'מומרים' אין לתת להם את התורה.

ואלו בטעם הב' – מדגשת מעלתם של ישראל על התורה, עד כדי כך, ששוכרים את הלוחות כדי להציל את ישראל – דישראל קדמו לתורה (והתורה היא בשביל ישראל).

הקשר בין שבירת הלוחות וגמרה של תורה

ובזה יובן הקשר ד'לעיני כל ישראל' (שבירת הלוחות) עם 'גמרה של תורה': ב'גמרה של תורה', סיומה וחתימה של כל התורה בלה, המקום שיבוא התכן דכל התורה בלה. וענין זה מדגש בהתבות, בהענין 'לעיני כל ישראל', שנשאו לבו לשבר הלוחות לעיניהם – לומר לה, שבאשר מסימים את כל התורה בלה, יודעים, ששלמותה ותכליתה של התורה היא – 'צו את בני ישראל דבר אל בני ישראל', 'ישראל קדמו' (שבגלל זה נשאו לבו לשבר הלוחות) (חלק לד עמ' 222):

ישראל אבל אני יודע איזה מהם קודם, אמרתי לו בני דרכן של בני אדם אומרים התורה קדמה וכו' אבל אני אומר ישראל קדמו'.

ולכאורה אינו מוכן: מהו הספק איזה מהם קודם' (עד שצריכים לאלהו לחדש 'אני אומר ישראל קדמו') – הרי כל ענין התורה לא יתכן בלי ישראל שלהם נאמרו צווי התורה (כנהמשך בתנא דבי אליהו רבא – שאינו מוכן מעקרא מה קא סלקא דעתך?!) והם המקימים אותם, ועל כן צריך לומר שישראל קדמו, וכמפרש במדרש (בראשית רבה פ"א, ד) 'מתשבתן של ישראל קדמה לכל דבר וכו' אלוילי וכו' ישראל עתידין לקבל את התורה לא היה כותב בתורה צו את בני ישראל דבר אל בני ישראל'.

אלא הבאור בזה – שממה שנאמר 'צו את בני ישראל דבר אל בני ישראל' נלמדת (רק) קדימה בזמן, אבל בנוגע לקדימה במעלה אפשר לומר שהעקר היא התורה (שהתורה קדמה במעלה וחשיבות לישראל), ומעלתם של ישראל היא שרק הם בכחם וביכולתם לקיים את צווי התורה.

וזהו החדוש ד'אני אומר', שקדימה זו היא בעקר קדימה במעלה, מעלתם של

אוצרות גאוני הדורות

דרך ה'

בני משה חיים לצאטו זצ"ל

אור הקדשה הנשפעת על הצדיקים על ידי הסכה

ענין הסכה והלילב הוא, כי הנה ענני הכבוד שהקיף הקדוש ברוך הוא את ישראל, מלבד תועלתם בגשמיות שהיה לספק עליהם

ולקחן בעדם, עוד היתה תולדה גדולה נולדת בהם בדרכי הרוחניות, והוא כמו שעל די הענינים ההם היו נמצאים ישראל מבדלים לבדם ונשואים מן הארץ, כך היה נמשך להם מציאות הארה המשכנת אותם לבר, נבדלים מכל העמים, ומנשאים ומנטלים מן העולם הנה עצמו, ועליונים ממש על כל גויי הארץ.

אל הסכות וכו'. ונראה לי דלכך הוי דוקא ז' ימי סכות, והוא על דרך מאמר רז"ל דגלות מכפר גהגהם, וכמו שמצינו (ב"ר מד כא) שנתן השם יתברך הברכה לאברהם בין מלכות לגיהנם, ומצינו דעגש כל חוטא הוא י"ב חדש ולא יותר, ועקר שנות אדם הראוי לבוא לחשבון עונותיו אינם אלא חמשים, כדחשיב יצחק עם השם יתברך כדאמרו רז"ל במסכת שבת (טפ), והוא כי ימי שנותינו בהם שבעים שנה, טל עשרים דלא עגשו עליהם פש להו חמשים, טול פלגא דלילותא פש להו כ"ה, טול פלגא דמיכלא ודמשי פש להו תרי סרי ופלגא.

אם פן עלה מזה דאין אדם חוטא בכל השבעים שנים רק תרי סרי ופלגא שנה, ולעמת אלו תרי סרי ופלגא שנתא דחטא סובל י"ב חדשים, דהינו שנה אחת בגהגהם.

כן נמי בגדון דידן, חמשים שבועות הוי השנה, טול פלגא דלילותא פש להו כ"ה שבועות, טול עוד פלגא דמיכלא ומשתי ודבית הפסא, פש להו גם פן י"ב שבועות ומחצה, וכמו דנגד י"ב שנה ומחצה סובל שנה אחת בגהגהם, כן נמי נגד י"ב שבועות ומחצה שחוטא בכל השנה לפי חשבון זה אין ראוי לסבל גיהגהם רק שבוע אחת, ועל פן הספה שהוא גלות לא הוי אלא שבוע אחד נגד שבוע דגהגהם, כי גלות מכפר על גהגהם, וק"ל.

שבעת ימי החג תרומה לה' אחד אחוז מחמשים שבתות השנה

או אפשר שיהיה הספה כנגד תרומת אחד אחוז מן החמשים, ועל פן [הני] שבוע אחד חלק החמשים מן השנה, ועל פן היו ארבעים שנה במדבר נגד ב' אלפים תוהו שלא קימו מצות ספה, ושלמו אלו שני אלפים תוהו כשהתחיל אברהם לקיים המצות, ומסתמא גם מצות ספה קיים כי אפלו ערובי תבשילין קיים, וזה שכתוב (דברים לב י) 'מציאהו בארץ מדבר' וכו'.

ודבר זה נעשה בשעתו לישראל, להגיעם אל המעלה העליונה הראויה להם, ונמשכת תולדתו זאת לכל אחד מישראל לדור דורים, שאמנם אור קדשה נמשך מלפניו יתברך, ומקיף כל צדיק מישראל, ומבדילו מכל שאר בני האדם, ומנשאו למעלה מהם, ומשימו עליון על כלם, ומתחדש דבר זה בישראל בחג הסכות על ידי הספה.

ואור השם ב"ה מאיר על ראשם של ישראל ומעטרם, באפן שתהיה אימתם ונפלת על כל אויביהם על ידי נטילת הלולב ומיניו, והוא מה שכתוב (דברים כח י) 'וראו כל עמי הארץ כי שם ה' נקרא עליך', וכבר היו משיגים זה הענין בגלוי מיד, אלו לא היו החטאים מונעים אותו, אמנם על כל פנים מזדמן הדבר לצאת לפעל בזמנו.

ועל ידי פרטיות מצות הלולב בנענועיו והקפותיו, משתלם ענין זה, להתחזק שליטת השם ב"ה על ראשם של ישראל, ולהפיל אויביהם לפניהם ולהכניעם תחתם, עד שהם בעצמם יבחרו להיות להם לעבדים, והוא הענין שגאמר אפים ארץ ושתחוו לך' וכו' (ישעיה מט כג), 'יהלכו אליך שחוח בני מעניך' וכו' (שם ס יד), כי כלם ישתעבדו להם וישתחוו להם, לקבל על ידם אור מאור השם ב"ה השורה עליהם, והנה תשפל כל גאותם ויכנעו תחת ישראל, וישובו על ידם אל עבודתו יתברך, ולזה הולך כל ענין הלולב בפרטיו וכמו שכתבנו.

ברכת טוב

רבי משה נראה הפהן זצ"ל

הסכה במקום גלות ומכפרת על כל עונות השנה, כשם שנענש האדם שנה אחת בגיהגהם על כל ימי חייו

ילקוט פרשה זו (אמור רמז תרג) משמע שם כי הספה הוי כגלות, לפי דגולין מביתיהן

אֲשֶׁר הוּא זְמַן שְׂמֵחַתְנוּ כַּאֲשֶׁר אָנוּ אוֹמְרִים בְּתַפְלָה, וְעַלֶּיהָ כְּתִיב (דברים טו, יד-טו): 'וְשִׂמְחַת בְּחַגְךָ וְהִיִּתְ אִף שְׂמֵחַ', אָמֵנָם לֹא צָוֵנוּ יוֹצְרֵנוּ אֶלָּא עַל שְׂמֵחַת הַלֵּב שִׂיְהִיָּה שְׂבַע רְצוֹן וּמְלֵא שְׂמֵחָה שֶׁל מִצְוָה, כַּאֲשֶׁר הִחִי יְהוָה אֵל לְבוֹ מֶה אָנוּ וּמֶה חֲיִינוּ וּמֶה טוֹב חֻלְקֵנוּ וּמֶה נְעִים גּוֹרְלֵנוּ אֲשֶׁר בְּחַר בָּנוּ יוֹצְרֵנוּ וְלֹא זֶז מִחֻבְבָּנוּ, וְחֻבָּה יִתְּרָה נּוֹדַעַת לָנוּ עַד אֵין חֻקְךָ וְעַד מְקוֹם שְׂאִין יָד שְׁכַלְנוּ מִגַּעַת.

ומעט אֲשֶׁר עֵינֵינוּ הֵן הַרְוֹאוֹת, שִׁיעֲצָנוּ בְּעֵצָה טוֹבָה וְנָתַן לָנוּ רֹאשׁ הַשָּׁנָה וַיּוֹם הַכַּפּוּרִים לְכַפֵּר בְּהֵם עֲוֹנוֹתֵינוּ, וְכִאֲהֻבְתּוֹ וְחֻמְלָתוֹ כַּאֲב אַתְּ בֶן יִרְצָה רְצָה לְשִׂמְחָנוּ מִיגּוּלָּנוּ וּמִצַּעֲרָנוּ שְׁנֹצְטָעֲרָנוּ בִּימֵי הַתְּשׁוּבָה, וְנָתַן לָנוּ תַּכְף אַתְּ חַג הַסְּפּוֹת וְצָוֵנוּ לְשִׂמּוֹחַ, וְקוֹבַע לָנוּ שְׁכָר טוֹב עַל שְׂמֵחַתְנוּ, הַיֵּשׁ חַד מְתוּק מִזֶּה.

ורציה הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא לְזִכּוֹת אֶת יִשְׂרָאֵל לְפִיכֶךָ הַרְבֵּה לָהֶם תּוֹרָה וּמִצְוֹת, וְנָתַן לָנוּ מִצְוֹת סִבָּה לְפָרֵס סַבַּת שְׁלוֹמוֹ עֲלֵינוּ, וּמִצְוֹת אַרְבָּעָה מֵיָנִים שְׁבִלּוּלְכָּ אֲשֶׁר הֵם סִימָן טוֹב לְיִשְׂרָאֵל וְהַרְמַת גַּס לְהוֹרוֹת דְּרִידוֹן נִצָּח, כַּמֵּאֲמַר רַבּוֹתֵינוּ וְזָרוּנָם לְבָרְכָה בַּמְדַּרְשׁ (ויק"ד ל, ב) מִשָּׁל לְשָׁנִים שְׁנֹכְנָסוּ לְדִין וְכוּ', וְצָוֵנוּ לְשִׂמּוֹחַ שְׂמֵחָה שֶׁל מִצְוָה וְהוּא סִימָן טוֹב לְכָל הַשָּׁנָה, שְׂפָתָבוּ גּוֹרֵי הָאָרֶץ וְ"ל שְׂמִי שֶׁהוּא שְׂמֵחַ וְטוֹב לָב וְלֹא יִצְטָעֵר כֹּל בְּחַג הַקְּדוֹשׁ הַזֶּה מְבַטֵּחַ לוֹ שְׂתַעֲלֶה לוֹ שָׁנָה טוֹבָה וְיִהְיֶה לְעוֹלָם שְׂמֵחַ.

ובעין זֶה מִמֶּשׁ שְׂמֵעֵי מֵהַאֲלוֹף עֲמִיתֵי הַרֵב הַגְּדוֹל מִטְּאֵמָשׁוּב הַנְּהַרְג בְּנִרְאֵל גְּזֵרַת ת"ח ה"ד מוהר"ר יַעֲקֹב ב"ר פ' מִקְרַעֲנִיץ, עַל דְּרָךְ מֶה שְׂאֵמְרוּ הַמְּקַבְּלִים עַל מִי שְׂאֵינוּ נּוֹתֵן מִכָּל שֵׁישׁ לוֹ חֵלֶק אֶחָד מִחֻמְשִׁים וְכוּ' כְּמוֹ תְרוּמַת בִּינּוּנִית שֶׁהוּא אֶחָד מִחֻמְשִׁים, וְכֵן נִמִּי לְחֻמְשִׁים שָׁנָה יוֹבֵל אֶחָד, וְכֵן נִמִּי הַשָּׁנָה הוּא חֻמְשִׁים שְׂבִיעוֹת, וְצָוֵה הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ שֶׁשְׂבִיעוֹת אֶחָד יִהְיֶה לְהַשֵּׁי, וְהוּא שְׂבַע יְמֵי הַחַג, כִּי הַסְּפָה הִיא דִּיקָא מְדַבֵּר שְׂאֵינוּ מְקַבֵּל טְמֵאָה, כְּדִי שְׂלֵא יִהְיֶה לְסִטְרָא דְּמִסְאָבָא חֵלֶק כֹּלֵל בְּיִשְׂרָאֵל בְּזֹאת הַשְּׂבִיעוֹת, כְּדִי שְׂתַהֲיֶה אֶחָד מִחֻמְשִׁים שְׂבִיעוֹת קֹדֶשׁ לְה', כִּי מִי שְׂאֵינוּ נּוֹתֵן זֶה הוּא גּוֹרֵם חֻרְבָן גְּדוֹל בְּעוֹלָם.

והנהגה הַתְּחִילָה זֹאת הַמִּצְוָה מִמִּתַּן תּוֹרָה, אָמֵנָם ב' אֲלָפִים שָׁנָה קֹדֶם מִתַּן תּוֹרָה לֹא הִיְתָה זֹאת הַמִּצְוָה, וְעַל כֵּן הוֹלִיךְ הַשֵּׁי אֶת יִשְׂרָאֵל אַרְבָּעִים שָׁנָה בַּמְדַּרְךָ בְּתוֹךְ עֲנִי הַכְּבוֹד שֶׁהִיא כְּדָמוֹת סִבָּה, כְּדִי לְהַשְׁלִים זֹאת הַמִּצְוָה לְכָל הַב' אֲלָפִים שָׁנָה שְׂלֵא קִיְמוּ זֹאת הַמִּצְוָה, וְעַל כֵּן אַרְבָּעִים שָׁנָה, כִּי הוּא חֵלֶק אֶחָד מִחֻמְשִׁים מִשְׁנֵי אֲלָפִים שָׁנָה בְּדַקְדוּקָא, וְזֶהוּ כְּנֻט הַכְּתוּב (דברים לב ט) 'מִצְאָהוּ בְּאָרְץ מְדַבֵּר וּבַתְּהוֹ יֵלֵל יִשְׁמֵן', רְצָה לֹאמַר לְכֶךָ הִיּוֹ יִשְׂרָאֵל בַּמְדַּרְךָ כְּדִי לְהַשְׁלִים חֵלֶק הַחֻמְשִׁים כְּנ"ל, כִּי מִי שְׂאֵינוּ מְקַיֵּם זֶה הוּא גּוֹרֵם חֻרְבָן גְּדוֹל בְּעוֹלָם, וְזֶה שְׂאֵמְרוּ וּבַתְּהוֹ יֵלֵל יִשְׁמֵן, וְק"ל. ע"כ דְּבָרֵי הַחֶכֶם הַנ"ל. (פ"ר אָמֹר)

נפש חיים

רבי חיים פאלאג'י זצ"ל

סגלת ארבעת המינים לכפית יצר הרע

כל אַרְבָּעָה מֵיָנִים הִלְלוּ הֵם מְסֻגְלִים לְכֶךָ לְיִצְרַת הָרָע, כָּל אֶחָד וְאֶחָד בְּפִרְטוּת, וְעַל פִּי זֶה אֵין שְׂמֵעַת מִפִּי צַדִּיק וְעָנּוּ רַב וְעֲצוּם כְּבוֹד מוֹרְנוּ הַרֵב שְׂמוּאֵל חֲפִים גַּר"ו בֶּן מְגִדוֹל

פלא יועץ

רבי אליעזר פאפו זצ"ל

מצות השמחה בחג הסוכות לאחר היגון והצער

בימי התשובה

ועוד נִלְוָה בְּחַג הַקְּדוֹשׁ הַזֶּה מִצְוֹת שְׂמֵחָה שֶׁל מִצְוָה. וְאֵם בְּכָל הַרְגָּלִים מִצְוָה לְשִׂמּוֹחַ, עַל אַחַת כַּמָּה וְכַמָּה בְּחַג הַקְּדוֹשׁ הַזֶּה

פתח אליהו

רבי אליהו ילוז זצ"ל

כפית האכרים לעבודת ה'

פרי' עין הד'ר סופי תבות יצר, והנשא'ר עולה גימטריא' שטן, לרמז מה שאמרו אחרוג דומה ללב, והיצר שהוא שטן נתון בין שני מפתחי הלב, ומפח הלב חומד, ויום הראשון הוא ראשון לחשבון עונות, לזה רמז שיקחו היצר הזה לכפותו. ויבזה כפת תמרים, 'תמרים' גימטריא' חוט השדרה דומה ללולב, רצה לומר שבלקייחת היצר כופה חוט השדרה הדומה ללולב, ויבזה תכוף העינים שהם סרסורי עברה, ועין רואה ולב חומד, ובא הרמז פי 'ענף עץ עבות' שלשתם מתחילים באות עי"ן, לומר שבלקייחת ההדס מורה על כפית העין, וגם קרוב ברית הלשון בלקייחת ערבי נחל הדומה לשפתים.

בית אהרן

רבי אהרן רייזקאן זצ"ל

שעור טפחי הסכה כמנן ימות השנה

אלהים דבר בקדשו אעלזה אסלקה שקם ועמק סכות אמרד (תהלים ס ח). ושמעתי שהפונה והפירוש כף הוא, כי זאת ידוע שהשנה עולה לשס"ה ימים, ומחייב כל אדם לתקן ולעבד את ה' דבר יום ביומו שלא יפגם ח"ו, כי עתיד לתן את הדין על כל יום ויום מהשנה שעבר, כאשר נאמר (בראשית כד א) 'ואברקה יזן בא בימים', שכל הימים היו שלמים.

וגם זאת ידוע שהיום הקדוש יום הכפורים לא נחשב, כי אז בודאי אין שום חטא ופשע ביום הנוף הזה, וגם הארבעה ימים

מורנו הרב המפלא סבא קדישא המלך שלמה ו"ל, שרמז בפסוק האמור בסדר אמר (ויקרא כג מ) ולקחתם לכם ביום הראשון פרי עץ הדר כפת תמרים, דפרי' עין הד'ר הסופי תבות אותיות 'יצר', כפופת תמרים סופי תבות 'מת', פי על ידי מצות אלו כופה ליצר הרע, והרי הוא מת היצר הרע, וכמו שאמר דוד המלך עליו השלום (תהלים קט כב) 'ולבי חלל בקרבני' שדרשו רבותינו ו"ל (ירושלמי ברכות פ"ט ה"ה) שדרוד הרגו בלכבו.

וכשאני לעצמי נראה לפרש פונת הכתוב עצמו וילקחתם לכם ביום הראשון פרי עץ הדר כפת תמרים וענף עץ עבת וערבי נחל ושמחתם לפני ה' אלהיכם שבעת ימים, והוא בהקדים מה שאימת להרב ז' יוסף ו"ל בדרוש לראש השנה (רעו): בטעם שאין אומרים הלל בראש השנה, דמי שהוא משעבד ליצר הרע הנה ליה עבד ליצר הרע ואינו עבד ה', על דרך שאמרו (מגילה יד.) הללו עבדי ה' ולא עבדי אשורוש, עין שם בארץ, ודגמא לזה שא נא עיניך וראה בתקונים ויבזה חדש. והארבתי בספרי הקטן ראה חיים סדר משפטים יעין שם, דמי שהוא תחת היצר הרע הוי כעבד שחציו עבד וחציו בן חורין שהוא פטור מראית פני ה' [וכו].

והשתא קום קרא וכה אמר, 'וילקחתם לכם ביום הראשון', דמאחר דעל ידי לקיחת ד' מינין זוכה להיות כופה ליצר הרע, אם בן הוי בלו בן חורין, ויבזה תהיו זוכים שתהיו לעצמכם, וזהו 'וילקחתם לכם' דהרי אתם לעצמכם ולא תהיו משעבדים תחת היצר הרע על ידי לקיחת ד' מינים פרי עץ הדר כו', ואז ושמחתם לפני ה' אלהיכם שבעת ימים' דתבואו לראות את פני ה', דאין אתם תחת שעבוד היצר הרע להיות פטורים מראית פני ה'. (מערכת ל אות יא)

הזה פרוזדור בפני עולם הבא, והוא פה כאורח נטה ללון, ושם בעולם העליון למחר לאחר אריכות ימים יבוא על שכרו, ואל יצטער אם יפקד ויחסר ממנו חמדת הימים הבלי העולם, ועל זה מרמזת מצות סכה.

אבל מי שיושב בסכה ואף על פי כן מצטער על רע מעמדו ומצבו, ואיננו מקבל הכל בשמחה לשמח במתת גורלו הרי זה הדייט, כי איננו מבין ענין ותועלת וכוננת ותכלית המצוה אשר הוא עוסק בה, ולכן המצוה הזאת פגה האסיר, שאף אם עני הוא ואין לו חלק ונחלה אל יצטער, ויהיה שמח בחלקו, ועל ידי כן הוא זמן שמחתנו.

חמדת ישראל

רבי ישראל יהודה קארפונקעל זצ"ל

רמו שאינו חייב ללמד תורה בסכה

כי בספות הושבתי את בני ישראל (ויקרא כג מג). במסורה, 'כי ברחוב גליל' (בראשית יט ב), 'כי מציון תצא תורה' (ישעיה ב ג, מיכה ד ב). ומוכא בספרים (ראש דוד להחיד"א ד"ה ועל פי זה) בשם הראשונים, דבשלוש דברים קימא לן דלמעלה מעשרים אמה פסולה, והם, סכה (סוכה ב), ערובין (עירובין ב) ונגר חנכה (שבת כב). וזה מרמז המסורה, 'כי בספות הושבתי וגו' [קאי על סכה], ולמעלה מעשרים לא שלטה בה עינא, 'כי ברחוב גליל [קאי על ערובין], 'כי מציון תצא תורה' [קאי על חנכה], וידוע דאור חנכה ביה גניז אור תורה כמו שכתב הבגני יששכר (מאמרי חודש כסלו מאמר ב).

ולפי עניות דעתי נראה לפרש המסורה הנ"ל בדרך פשוטה, דהכל קאי על הסכה, דהנה בגמרא (סוכה כו) קאמר דרב חסדא ורבה בר רב הונא כי הוי עיילי בשבתא דרגלא לבי ריש גלותא, הוי גנו ארקתא דסורא, אמרי אנן

שבין יום הכפורים לסוכות גם כן ותר השי"ת לישראל שלא יבואו בחשבון שאר הימים של כל השנה, כי אז הם טרודים ועוסקין במצות סכה ושאר מינים, אחרוג ולולב וכל צרכי יום טוב, על כן אינם נחשבים לחשבון עונות של שאר ימי השנה, נמצא שלא נשאר לחשבון רק ש"ס ימים.

וגם זאת ידוע שעל פי דין השעור של סכה והכשרה הוא בשלש דפנות, וכל דפן למעלה מעשרים אמה הוא פסולה, רק עד עשרים אמות כשרה, והאמה היא בת ששה טפחים, נמצא יש בכל דפן בת עשרים אמה ק"כ טפחים, ובכל השלש דפנות יש ש"ס טפחים כמנין ימי השנה שהיא גם כן נשאר רק ש"ס ימים.

וכך הפרוש אלהים דבר בקדשו הוא יום הקדוש של יום כפור אעל"ה, ומה השמחה שלי, כי אחלקה שכם אחלק השנה לשכם חלקים, כי יום הקדוש והארבעה ימים אינם נחשבים, ונשאר רק 'שכם' ימים, ועמק סכות אמרד שגם כן עולה לש"ס טפחים, נמצא שכל טפח ממצות סכה עולה נגד יום מהשנה ומכפר על פשעיו, וזהו השמחה שלי שיהיו יוצאין זכאי כי המצות סכה מכפר.

באר שמואל

רבי שמואל רוזנברג זצ"ל

היושב בסכה ומצטער נקרא הדייט כי אינו משכיל להבין תכלית מצות הסכה

היושב בסכה ומצטער נקרא הדייט (שו"ע או"ח סי' תרלט ס"ז). וקשה אמאי, הא המחמיר תבוא עליו ברכה. ונראה לי על פי מה שכתבנו למעלה דהסכה רומזת על מדת ההסתפקות, שלש דפנות וסכך על גביהן דירת צראי, ויהא אדם שמח בחלקו בנדעו כי העולם

במסורה, 'בפסלת תשובו שבעת ימים', אבל יש אפן 'כי ברחוב נלין' ולא בפסדה, ואימתי, על זה אמר 'כי מציון תצא תורה', ותנווי הוא חוץ לספה.

שלוחי מצוה אנו, ופטורים. עין שם. נמצא לפי זה דעל ידי למוד התורה פטורים מן הספה. וכן איתא (שם כח): מקרא ומיתאנא במטלתא, ותנווי בר מטלתא. וזה מרמז

מעשי צדיקים

הופיעו הפועלים אצלו בבהלה, והזהירוהו אודות כמות המלט הגדולה הנמצאת בחביות מגלות במקום הבניה, אם ירדו גשמים, תנזק הסחורה לגמרי וההפסד בקמון יהיה בל ישער, אין לו בררה אחרת למען הצלת ממונו, אלא שהם יסעו לאתר הבניה עם עגלות טעונות קרשים, בהם יכסו את החביות היטב, אולם כפי הזמן שנותר להם עד שבת, בודאי לא ימלטו מחלול שבת ח"ו.

אביו היה איש ירא אלקים, והוא ענה להם נחרצות, אני אינני מוכר את השבת תמורת כל הון שבעולכם, הנני מזהירכם לבל יהיו שום יהודי לחלל את השבת עבורי, גם לא כדי להציל את כל רכושי שעלול לרדת לטמיון.

בליל שבת ירדו גשמים עזים, ברור היה, שכל הרכוש הגדול ירד לטמיון, אולם יהודי יקר זה ערף את שלחן השבת שלו בפנים מאירות, שר את הזמירות ברננה, למד חמש ורשי" ועסק באמירת תהלים כהרגלו, כאלו דבר לא ארע ולא יקרה, כפי שאכן הורו חז"ל שבשבת על האדם להרגיש, 'כאלו כל מלאכתך עשויה'.

רק בצאת השבת, לאחר שהבדיל על הינו החל לבו נוקפו על ההפסד הגדול באבוד המלט שעלה לו בידמים מרבים, ועכשו לא נותר ממנו מאום. מיד נטל עגלה ושם פעמיו

והם תנו להגלף (לג ה)

כשהיו כותבים לפניו את סכומי הצדקה המפלגים שהיה מחלק, היה הרה"ק רבי יצחק מנשיכי זיע"א רגיל לתת בהם סימן, כגון בפרשת ברכה בשנת ברכו"ת, עלה מספר הצדקה של השבוע לסך תכו"ו רבל, אמר הרבי, 'והם תכו"ו לרגלף'. (זכרון טוב)

וטיפני טמוני חול (לג יט)

ספר רבי יעקב מאיר שכטר. שמעתי ספור נפלא מזקן תלמיד חכם ונאמן, שבימי נעוריו היה אביו מבוני עיר מסקמת בארץ ישראל, הוא בנה את עשרים הבתים הראשונים בעיר הזאת, בעת שהחברה הגדולה סולל בונה, בנתה בה עשרים וחמשה בתים בלבד.

מקום מגורי אביו היה בעיר יפו, ההוצאה הגדולה ביותר בבנין באותה תקופה היה המלט. הצרכו לקנותו וליבאו מחוץ לארץ תמורת הון רב. הלה הזמין כמות גדולה של מלט שעלתה הון רב, המשלוח הגיע ביום ששי בתחלת הקיץ, בחביות מגלות.

יהי בשעות אחר הצהרים של אותו יום, אחר שקל המלט היקר כבר נצב על מקומו באתר הבניה, והפועלים שבו לעיר מגוריו יפו, נתקדו השמים בעבים, בכל רגע עשויים ארבות השמים להפתח, ונכר היה כי עומד להתחיל לרדת גשם זלעפות.

כְּאִשֶּׁר סִפֵּר שֶׁהֲרִבִי אָמַר לוֹ שִׁיכּוֹפֵף עֲצָמוֹ מִסִּפֵּר פְּעָמַיִם, הִטָּה עֲצָמוֹ לְהִרְאוֹת מֵה דָרַשׁ מִמֶּנּוּ הֲרִבִי, וְרָאוּ זֶה פְּלֵא, בְּדִיּוֹק בְּאוֹתוֹ עַתּ בּוֹ עָשָׂה זֹאת בְּשַׁעַת סִפּוֹר הַדְּבָרִים, נִכְנָס לִפְתַּעַח חֵץ מִכוּוֹן הַרְחוּב אֶל תּוֹךְ חִלּוֹן הַבַּיִת, וְחִלְף מֵעַל גּוֹפּוֹ.

הַנּוֹכְחִים רָאוּ בָּמוֹ עֵינֵיהֶם שֶׁאֵם לֹא הָיָה מִכּוֹפֵף עֲצָמוֹ בְּזֶה הַרְגָע, לֹא הָיָה נוֹתֵר בְּאֶרֶץ הַחַיִּים, הַחֵץ שֶׁנּוֹרָה בְּרַחוּב, הָיָה פּוֹגֵעַ הַיָּשֵׁר בְּגוֹפּוֹ, הֲרִבִי שֶׁרָאָה זֹאת בְּרוּחַ קָדְשׁוֹ, הִצִּילוֹ מִמִּיתָה. (מובָּרַךְ אֲרוֹת מֵרִדְבַּי)

וַיִּקְבֹּר אֹתוֹ בְּנֵי בְּאֶרֶץ מוֹאָב מוֹל בֵּית פְּעוֹר (לד ו)
כְּתָב רַבִּי יוֹסֵף חַיִּים מִבְּגִדָאָד זצ"ל, (בן יהוידע פסחים נו.) רָאִיתִי לְגֵאוֹן הַחֵיד"א זצ"ל בְּשֵׁם הַגְּדוֹלִים (ח"ב מֵעֲרֵב ח) שֶׁכְּתָב, קִבְּלֵתִי מִרַבְּנֵי זְקֵנֵי יְרוּשָׁלַיִם, יְדוּעַ כִּי חִזְקִיָּהוּ הַמְּלַךְ עָלָיו הַשְּׁלוֹם, סָתַם אֶת מִי הַגִּיחּוֹן מִפְּנֵי סִנְחָרִיב.

עַד הַיּוֹם, מִדֵּי יוֹם שֶׁשִּׁי בַּחֲצוֹת, עַת נִסְגְּרִים שַׁעֲרֵי יְרוּשָׁלַיִם כִּי כָּל הַיִּשְׁמַעְאֵלִים הוֹלְכִים לְבֵית הַמִּקְדָּשׁ, נִשְׁאַרְתְּ הָעִיר כְּמַעַט רִיקְנִית עַד שֶׁמִּשּׁוּם כֶּף סוּגְרִים הַשַּׁעֲרִים, וְהוֹלֵךְ אֲזַ סְמוּךְ לַשַּׁעַר הַסְּמוּךְ לַמְּגִדָּל, שׁוֹמֵעַ קוֹל מִיָּם רַבִּים הַזּוֹרְמִים בְּחִזְקָה מִתַּחַת לִפְנֵי הָאֲדָמָה. קוֹל מִיָּם אֵלּוּ, הוּא קוֹלוֹ שֶׁל נַחַל גִּיחּוֹן הַמְּבַעֲבֵעַ מִתַּחַת לַקְּרָקַע, וּמְחַפֵּשׁ לְשׂוֹא מִקּוֹר צִיָּאָה לְמִימָיו.

עוֹד כְּתָב הַחֵיד"א, כִּי בְּזִמְנוֹ שֶׁהַמִּקְבֵּל הַגְּדוֹל הִרְה"ק **רַבִּי חַיִּים וַיטאל** זיע"א הַתְּגוֹרֵר בִּירוּשָׁלַיִם עִיר הַקְּדוֹשׁ, הִגִּיעַ לְעִיר שׁר יִשְׁמַעְאֵלִי שֶׁקִּבֵּל מֵאֵת הַסֵּלְטָן הַטּוֹרְקִי אֶת הַמְּלָכוֹת בְּה, וְשִׁמוֹ 'אַבּוֹ סִיפִינ', פְּרוֹשׁ 'אַבִּי הַחֲרָבוֹת', שֶׁשָּׁן הָיָה אֶחָד מִכָּל.

לְמָקוֹם הַבְּנִיָּה, אֲוֹלָם בְּהִגִּיעוֹ לְשָׂם, נִדְּהַם מִמְּוֹרָאָה עֵינָיו, כָּל חֲבִיּוֹת הַמְּלֵט שָׁלוֹ הָיוּ מִכְּסוֹת הַיֵּטֵב בְּקִרְשֵׁים, בְּפָחִים וּבְאַבְנִים, כְּרָאוּי וּכְיָאוֹת, וְלֹא נִגְרַע מִמֶּנּוּ דָבָר.

הוּא לֹא הֶאֱמִין לְמִרְאָה עֵינָיו וְרָצָה לְמַשֵּׁשׁ אֶת הַנֶּס בְּיָדוֹ, תַּחֲב יְדוֹ לְתוֹךְ הַמְּלֵט, וְהִנֵּה הוּא יָבֵשׁ וְרָאוּי לְשִׁמוֹשׁ, חֲכֵף בְּדַעַתּוֹ, מִי יוֹדַע, אוֹלֵי נִשְׁלַחוּ מִלְּאֲכִי עֲלִיוֹן לְשִׁמּוֹר עַל הַשְּׁקֵעָתוֹ הַגְּדוֹלָה, וּלְכַסּוֹת אֶת חֲבִיּוֹת הַמְּלֵט הַשְּׂיָכוֹת לוֹ שֶׁלֹּא יִנָּזְקוּ בְּמַטֵּר.

לְאַחֵר מִכֵּן נוֹדַע הַדְּבָר, אֲנָשִׁי חֲבַרְת 'סוֹלֵל בּוֹנֵה' שֶׁלְּחֹו פּוֹעֵלִים לְכַסּוֹת אֶת חֲבִיּוֹת הַמְּלֵט שֶׁלָּהֶם, אֶף בְּחֻשְׁכַּת הַלַּיִל הִגִּיעוּ הַפּוֹעֵלִים בְּטַעוֹת לְשִׁטַּח הַבְּנִיָּה הַשִּׁיבָר לוֹ, וְכַסּוּ אֶת חֲבִיּוֹתָיו, בְּמָקוֹם לְכַסּוֹת אֶת חֲבִיּוֹת שֶׁל סוֹלֵל בּוֹנֵה, כִּי נִצַּל רְכוּשׁוֹ, וְשׁוֹמֵר מִצְוָה לֹא יָדַע דָּבָר רַע, הַתְּקַיֵּם בּוֹ הַכְּתוּב בְּאִיּוֹב (כו יז), 'כִּיֵּן רָשַׁע וְצַדִּיק יִלְבָּשׁ'. (- וּנְכַתֵּב בַּסֵּפֶר)

אַשְׁרֵיךְ יִסְרָאֵל מִי כְמוֹךָ עִם נוֹשַׁע בְּה' מִגֵּן עֲזָרָךְ וְאַשְׁרֵי חֶרֶב וְאַנְתָּךְ (לד כט)

יהודי שֶׁהִזְדַּמֵּן לְעִיר נְדַבּוּרְנָה, וְשִׁמַּעַ עַל הִרְה"ק **רַבִּי מִרְדְּכַי מִנְּדַבּוּרְנָה** זיע"א הַנִּמְצָא בְּהַ וּפּוֹעֵל גְּדוֹלוֹת, נִכְנָס לְרַבִּי, וּבִקֵּשׁ אֶת בְּרַכַּת קָדְשׁוֹ.

לְכַלִּיאָתּוֹ, צוּה עָלָיו הֲרִבִי שִׁיטָּה גּוֹפּוֹ לְמַטָּה, וּמִשְׁנִזְקָף לְמַעְלָה, צוּה עָלָיו בְּשִׁנִּית שִׁיטָּה אֶת גּוֹפּוֹ כְּלִפֵּי מַטָּה, כִּי חוֹזֵר חֲלִילָה מִסִּפֵּר פְּעָמַיִם, וְיֵהִי הַדְּבָר לְפֵלֵא גְדוֹל בְּעֵינָי הָאִישׁ, הוּא לֹא הִבִּין מָה רָצוֹן הֲרִבִי, עַל מָה וְלָמָּה פּוֹקֵד עָלָיו לַעֲשׂוֹת כֵּן.

וַיְהִי בְּבֹאוֹ לְבֵיתוֹ, סִפֵּר לְבְנֵי בֵיתוֹ אֶת אֲשֶׁר אָרַע עִמּוֹ אֶצֶל הֲרִבִי, וּבְתוֹךְ הַדְּבָרִים

משֶׁהֲתַנְצֵל רבי חיים כי לא אָבָה להִשְׁתַּמֵּשׁ בְּשִׁמּוֹת הַקֹּדֶשׁ, לְמַעַן עֲשׂוֹת רְצוֹן הָעַרְיָץ, הַשִּׁיבֹה הָאֵר" הַקְּדוֹשׁ, "אֵלוּ לֹא הָיִיתָ מִשְׁתַּמֵּשׁ בְּשִׁמּוֹת הַקֹּדֶשׁ, הִחְרַשְׁתָּ, אֲבָל אַחַר שֶׁעָשִׂיתָ זֹאת עַל מִנְתַּ לְבָרַח לְדַמְּשֵׁק, יִכְלַתְּ כִּבְר לְפָתַח בָּהֶם אֶת מִי הַנִּחַל הַסְּתוּם.

הִיְתָה אַז שֶׁעַת כָּשׁוּר לְתַקֵּן אֶת מַעֲשֵׂה חֲזָקָהּוּ הַמֶּלֶךְ, וְהַדְּבָר הָיָה גֹרֵם קְדוּשָׁה גְּדוּלָה, וְתוֹקֵנִים נִשְׁגָּבִים", לוֹ הָיָה רַבִּי חַיִּים פּוֹתַח אֶת מִימֵי הַגִּיחּוֹן, הִיְתָה זֹו הַתְּחַלַּת הַגְּאֻלָּה, בְּקֶשׁ רַבִּי חַיִּים לְשׁוּב לִירוּשָׁלַיִם וּלְפָתַח אֶת מִימֵי הַגִּיחּוֹן, אֲף רַבֹּו הַשִּׁיב לוֹ כִּי 'חֲלִיף שֶׁעָתִיבָה וְלֹא זְמַנִּיהָ הִיא', וְלֹא פִּרַשׁ.

אוֹתוֹ 'אֲבוּ סִיפִיין' הָאֵימְתָנִי, נִקְבַּר בְּבִגְדָאד בְּקֶצֶה מְבֹאוֹת שְׁכוּנַת הַיְהוּדִים, עַל קִבְרוֹ נִבְנְתָה חֲצָר גְּדוּלָה, וְכִפָּה עֶטְרָה אֶת הַקִּבְרִי הַמְּפָאָר שְׁבֹתוֹכוֹ. שִׁכְנָה בּוֹ קִלְפָה קִשְׂיָה, גּוֹיִים רַבִּים הָאֵמִינוּ בְּסִגְלוֹתָיו, סָבְרוּ שֶׁמְקוֹם קְדוּשָׁה הוּא, וְהָיוּ בָאִים לְהַתְּפַלֵּל שָׁם עַל עַצְמָם.

בְּמִיחָד הִתְפָּרַסָם כִּי כָל הַסּוֹבְלִים מַחְלִי הַקְּדוּשָׁתוֹ, בָּאִים אֶל קִבְרוֹ וְהַקְּדוּשָׁתוֹ הִיְתָה נִעְלָמָת כְּלַעֲמַת שְׁבָאָה. בְּרַבּוֹת הַשָּׁנִים הַחִלּוּ נְשׁוֹת הַיְהוּדִים אֲף הֵן לְפַקֵּד אֶת הַמְּקוֹם, מִפְּנֵי שֶׁחָשְׁבוּ שֶׁמִּשְׁמֵם, מִמְּקוֹם מִשְׁכַּן הַקִּלְפָּה, תִּצְמַח יְשׁוּעָתוֹ.

מִיּוֹם לְיוֹם הַתְּגַבְּרָה הַתּוֹפְעָה, עַד שֶׁבָּא הַרֵב הַמְּקַבֵּל מוֹרְנוֹ **רַבִּי שִׁשׁוֹן מְרֹדְכִי** ז"ל, הוּא הִרְבֵּה הַמְּחַבֵּר סִפְרֵי "קוֹל שִׁשׁוֹן" וְ"דְבָר בְּעֵתוֹ" וּ"מִזְמוֹר לְאַסָּף", וְשִׁכַּר חֲצָר כְּנָגֵד מְקוֹם קְבוּרָתוֹ שֶׁל 'אֲבוּ סִיפִיין' הַנִּזְכָּר.

הַתְּבוּדָה רַבִּי שִׁשׁוֹן בְּחֲצָר, עָשָׂה בָּהּ יְחוּדִים וְכוּנּוֹת, עַד שֶׁבִטַּל כַּח הַקִּלְפָּה שְׁלוֹ, לֹא נִשְׁאַרָה כָּל אֲמוּנָה בּוֹ אֲף בְּקִבְרֵי הַגּוֹיִים,

עַרְיָץ זֶה שֶׁלֹּט בִּירוּשָׁלַיִם בְּיַד רָמָה, וְלֹא הִחְמִיץ כָּל הַיְהוּדִים לְהוֹכִיחַ אֶת אֲכָזְרִיּוֹתוֹ לְכָל נְתִינָיו, וּבִכְרִט לְיְהוּדִים. בֵּין הַיְתָר, הַפְּקִיעַ אֲבוּ סִיפִין מִהַקְּהֵלָה הַיְהוּדִית אֶת הַחֲזָקָה בְּקִבְרֵי שְׁמוּאֵל הַנְּבִיא, לְאַחַר שָׁנִים רַבּוֹת בָּהֶן בְּנוֹי הָיָה בֵּית כְּנָסֶת מֵעַל הַקִּבְרֵי, וְהָעִבְרִיָּה לִיְדֵי הַמְּסַלְמִים שֶׁכְּנָו שָׁם אֶת בֵּית הַתִּפְלָתָם.

בְּאִשׁוּר יָדַע אוֹתוֹ 'אֲבוּ סִיפִיין', כִּי אֶת הַנִּחַל סָתַם חֲזָקָהּוּ מֶלֶךְ יְהוּדָה בְּזִמְנוֹ שֶׁשִּׁנְחָרִיב מֶלֶךְ אֲשׁוּר נָסָה לְכַבֵּשׁ אֶת יְרוּשָׁלַיִם וּבֵית הַמִּקְדָּשׁ, הוּא חָקַר וְדָרַשׁ אֲצֵל הַיְהוּדִים מִי הָאִישׁ שְׁיִוְכַל לְפָתַח שׁוּב אֶת מִימֵי הַגִּיחּוֹן לְעִיר.

אַחַר שֶׁאֲמָרוּ לוֹ יוֹעֲצָיו, כִּי רַק רַבִּי חַיִּים יִטַּאֵל הַמְּקַבֵּל מִחֲכָמֵי הַיְהוּדִים מִסְּגָל לְעֲשׂוֹת זֹאת, שֶׁלַּח לְקוֹרְאוֹ שְׁיָבֹא לְפָנָיו וְאָמַר לוֹ, כִּי מֵאַחַר וְנוֹדַע לוֹ שֶׁמֶלֶךְ הַיְהוּדִים סָתַם אֶת מִימֵי הַגִּיחּוֹן, הוּא גּוֹזֵר עָלָיו בְּזֹאת כִּי עַד שֶׁיָּשׁוּבוּ הַיְשִׁמְעָאֵלִים מִתְּפִלוֹת יוֹם שֵׁשִׁי, יִפְתַּח רַבִּי חַיִּים אֶת מְבֹאוֹת נַחַל גִּיחּוֹן מִחֲדָשׁ, כִּיּוֹן שֶׁתּוֹשְׁבֵי יְרוּשָׁלַיִם הַיְשִׁמְעָאֵלִים יִזְקוּקִים לְמַיִם, וְהָיָה אִם לֹא יִפְתַּח אֶת הַנִּחַל, דָּמּוּ בְּרֹאשׁוֹ.

כִּידוּעָה, סָתַם חֲזָקָהּוּ הַמֶּלֶךְ אֶת מִימֵי הַגִּיחּוֹן בְּנִגּוּד לְדַעַת חֲכָמִים, אֲף רַבִּי חַיִּים לֹא אָבָה לְפָתַח אֶת מִימֵי הַגִּיחּוֹן, בְּעֲזֻרַת הַשִּׁמּוֹת הַקְּדוֹשִׁים, נִעְשְׂתָה לוֹ קְפִיצַת הַדֶּרֶךְ וְהוּא הִגִּיעַ אוֹתוֹ יוֹם לְדַמְּשֵׁק.

בְּדַמְּשֵׁק הוֹפִיעַ לְפָנָיו בְּחִלוֹם מוֹרוֹ וְרַבּוֹ הָאֵר" **הַקְּדוֹשׁ** זצ"ל, וְאָמַר לוֹ כִּי הָיָה עָלָיו לְפָתַח אֶת מִימֵי מַעֲיָן הַגִּיחּוֹן. וְהִסְבִּיחַ לְכָף, הִיא שֶׁאֲבוּ סִיפִיין נִתְגַּלְגְּלָה בּוֹ נִשְׁמַת סְנַחְרִיב הַרְשָׁע, וּבְרַבִּי חַיִּים יִטַּאֵל קִים נִיצוּץ מְנַשְׁמָתוֹ שֶׁל חֲזָקָהּוּ הַמֶּלֶךְ.

בחצר הבית ששכון מול קבר הרשע, היתה קבועה מנוחה על קיר הכניסה, מנוחה זו נכתבה על ידי רבי ששון, וכל עובר ושב שהיה מהלך לפניו, היה לבו אוחזו פחד ואימה מבלי שידע מדוע, עד שעשו בני הבית מעשה ואטמו אותה בגבס ובטיט, לכל יראו אנשים את המנוחה הקדושה.

בשנת תרע"ד, עת פרצה מלחמת העולם הראשונה, הגיע **רבי יהודה פתיה** זיע"א אל אותו הבית, ומטעמים השמורים עמו, בקש מהמתגוררים בו לפתח את המקום ולראות את המנוחה שחקק רבי ששון מרדכי.

בעלי הבית חששו לעשות זאת, עד שהבטיחם רבי יהודה כי רק לאחר טבילות, פגיונות, ויחודים, הוא יפתח את מקום המנוחה, לאחר שלשה ימים שבהם התכונן רבי יהודה למעשה, שב אל הבית, והדירים הביעו את הסכמתם לפתח עבורו את מקום המנוחה המקצה, כבקשתו.

אך אז התחרט רבי יהודה על בקשתו, ואמר כי אינו שלם עם זאת, הדליק נרות ליד המנוחה, נשקה בכונה, עשה מה שעשה, אך לא פתחה לבסוף. (אבירי בבל)

ומשה בן מאה ונעשרים שנה במותו לא כהתה עינו ולא נס לחו (לז ז)

בימי חג הסוכות, נזדמן **רבי הלל מקולמייא** זצ"ל לאחת העירות, וחפש אחר סכה כשרה שיוכל לחסות בצלה. בתוך כך הגיעו לאזניו קולות תגרה באזור, הוא נפנה לשם, וראה נער צעיר העומד ומגונן על סכה שבה בעמל כפיו, כשחבריו מנסים להפילה ולסתרה.

ולא היה שום אדם נכנס אליו. לא עברו ימים מועטים עד שחרכה החצר ונפלה, והמקום הפך חרב ושמים, מלא אשפה, ונתבטל לגמרי שנעשה כאחד הריקים, עד כאן דברי הבן והוידע.

באחת ההזדמנויות אמר רבי יוסף חיים מבגדאד זיע"א, "מי יודע איזה גלגול נתגלגל בנשמתו של רבנו, שפך עלתה בידו לבטל את הקלפה".

שנים לאחר מכן, בזמנו של **רבי עבדאללה סומך** זצ"ל, התמוטט קיר הבית ששכון ממול קברו של אותו רשע, היה זה קיר הבית שבו ערך רבי ששון מרדכי את פגיוותיו ויחודיו, באותו זמן שכנו בבית זה דירים יהודים, והם שכרו פועלים ישמעאלים שיבנו את הקיר כאשר היה.

בקטו הפועלים להרס את הקיר כליל, כדי לבנותו מחדש, ומצאו קלף ישן שהונח בו על ידי רבי ששון, אחז אחד הפועלים הישמעאלים במגלה, ומיד החל מפרפר, ונפח את נשמתו במהרה. הפועלים הערבים נבהלו, וברחו כל עוד נפשם בם מן הבית.

מהרה בעלי הדירה היהודים לרבה של בגדאד, רבי עבדאללה סומך זצ"ל, וספרו לו את אשר ארע, אמר להם רבי עבדאללה, כי אסור להוציא מגלה זו ממקומה בשום פנים ואפן, באשר מגלה זו היא כדגמת קבר משה רבנו מול בית פעור.

מיד הניחה בנאים יהודים בתוך הקיר במקומה הקודם, לא לפני שהעידו שלא ראו בה אותיות כי אם שרטוטים בלבד, לאחר מכן, סגרו את הקיר עליה למען לא תשזפנה עין זר.

כֹּל הַהֲדָסִים שֶׁהוֹבְאוּ לְפִלּוּן בְּאוֹתָהּ שָׁנָה, הָיוּ יְבֻשִׁים וְנִכְסְלוּ, וּבְכָל מַחֲזֵי זֵיכְלִין לֹא נִתְּנוּ הֵיחָד לְמִצַּאת הַדָּסִים מִהֲדָרִים.

הַחֲסִידִים טָרְחוּ רַבּוֹת עֲבוּר הַרְבֵּי, רָכְשׁוּ אֲגָדוֹת הַדָּסִים לְאִין סִפֵּר בְּדָמִים מְרַבִּים, לְמַעַן יִתְאַפְּשֶׁר לְבָרוּ מֵהֵם שְׁלֵשָׁה הַדָּסִים כְּשָׂרִים עֲבוּר הַרְבֵּי, אֲף לְלֹא הוֹעִיל, אֲפֹלוּ בַּד אֶחָד רְאוּי לֹא נִמְצָא, וְהַרְבֵּי הַצֵּטְעָר עַל כֵּן.

בַּיּוֹם הַקָּדוֹשׁ, יוֹם הַכַּפּוּרִים, בּוֹ הִתְאַסְפוּ בְּזִכְלִין רַבִּים וּשְׁלָמִים לַחֲסוֹת בְּצַל הַקֹּדֶשׁ, עֲבָרָה הַשְּׂמוּעָה בֵּין הַחֲסִידִים שֶׁהִשְׁנָה קָיָם קָשִׁי מִזְּחָד לְמִצַּאת הַדָּסִים כְּשָׂרִים, וְכִי הַרְבֵּי מִצָּר עַל הַדָּבָר.

כְּאֲשֶׁר שָׁמַע הַגָּבִיר הַנִּכְבָּד ר' יִצְחָק זְשֶׁעֶפְקָאוֹוִיטֵץ מֵהַעִיר אוֹזְרֶקוֹב מִגְדֹּל צִעְרוֹ שֶׁל הַרְבֵּי, נִזְכַּר כִּי בִּכְפֹר הַסְמוּךְ לְעִירוֹ, גְּדֻלִים בְּגִנְתּוֹ הִמְשֻׁקְעַת שֶׁל הַשָּׂר הַדָּסִים יָפִים בְּמִיחָד. בְּמוֹצָאֵי יוֹם הַכַּפּוּרִים נִכְנַס אֶל הַקֹּדֶשׁ פְּנִימָה, וְסִפֵּר לְרַבֵּי שֶׁהוּא מִקְבֵּל עַל עֲצֻמוֹ לְהִבִּיאַ לְרַבֵּי הַדָּסִים כְּשָׂרִים וּמִהֲדָרִים כְּאוֹת נִפְשׁוֹ הַטְּהוֹרָה, אֲזַי נִחָה דַעְתּוֹ שֶׁל הַרְבֵּי, וּשְׂבִיעוֹת רְצוֹן נִרְאָתָה עַל פְּנֵי הַקֹּדֶשׁוֹת.

נִסְעָה ר' יִצְחָק לְבֵיתוֹ, וְהִלָּךְ אֶל הַשָּׂר לְבִקְשׁוֹ שְׂיִמְכֹר לוֹ כַּמָּה בְּדֵי הַדָּסִים הַגְּדֻלִים בְּגִנּוֹ, אֲף לְדָאֲבוֹן לְבוֹ הַשֵּׁיב לוֹ הַשָּׂר כִּי כִּבֵּר אִין בְּיָדוֹ מְאוּמָה, כֹּלֶם כִּבֵּר נִמְכְּרוּ בְּתַקוּפָה הָאֲחֻרוֹנָה, וְהָיוּ הַרְבֵּה קוֹפְצִים עָלֵיהֶם.

עֲגָמָה נִפְשׁוֹ שֶׁל ר' יִצְחָק מְאֹד, בְּפֶרֶט אַחַר שֶׁהִבְטִיחַ לְרַבֵּי שְׂיִמְצִיא לוֹ הַדָּסִים מִהֲדָרִים, כְּאֲשֶׁר עֲמַד נְבוֹךְ בְּרַעֲיוֹנָיו, הַבֵּיט בּוֹ הַשָּׂר וְאָמַר לוֹ, "רוֹאֵה אֲנִי שֶׁהֲנֵךְ מִצֵּטְעָר מְאֹד, לָכֵן אוֹדִיעֶךָ שֶׁגַּם בְּחִצְרֵי הַשָּׂר שֶׁל הַכֶּפֶר הַסְמוּךְ גְּדֻלִים הַדָּסִים.

בְּדַק רַבִּי הִלֵּל אֶת הַסֵּכָה הַמְדוּבָרָה, וּמִשְׁנֹכַח שֶׁהִיא כְּשֶׁרָה כְּדִין, בְּקֶשׁ רְשׁוֹת מֵהַנֶּעַר לְהַכְנִס וּלְשַׁבֵּת בָּהּ, כְּדִי לְקַיֵּם מִצְוֹת סֵכָה כְּדַת, הַנֶּעַר נִעְנָה לְבִקְשָׁתוֹ וְהִסְכִּים לוֹ.

שִׂאֵל רַבְּנוּ אֶת הַנֶּעַר, בְּמָה אֲבָרְכֶךָ, הַשֵּׁיב הַנֶּעַר, בְּאַרְיִכוֹת יָמִים, הַבְּטִיחוֹ רַבִּי הִלֵּל שְׂיִחֶיהָ מְאֹה וְעֶשְׂרִים שָׁנָה, וְכֵן הוֹסִיף וּבָרְכוּ שִׁזְרָעוּ לֹא יְמוֹתוֹ בְּחַיָּיו.

בְּרַחֲמֵי רַבִּי הִלֵּל נִתְקַיְמָה בְּמִלְאָהּ, מִשְׁהִיגֵי הַלָּה לְגִיל מְאֹה וְעֶשְׂרִים שָׁנָה מִיּוֹם לְיוֹם, הַסְתַּלַּק לְבֵית עוֹלָמוֹ, וְשָׁעָה קִלְהָ לְאַחַר מִכּוֹן נִפְטָר בְּנוֹ, שֶׁהָיָה אִף הוּא זְקוֹן מְפֻלָּג וְשָׁבַע יָמִים. (עַת לַעֲשׂוֹת)

תְּדִירָה, מִזְהִיר הָיָה רַבִּי הִלֵּל מִקּוֹלְמֵיִיא זצ"ל לְכָל יְצִירוֹ אוֹ יְצַלְמוֹ אֶת צוּרְתּוֹ הַקֹּדֶשׁוֹה, לְמִרוֹת שְׂרָבִים מִתְלַמִּידָיו וּמִעֲרִיצָיו חֲפָצוֹ בְּכֶךְ, (עֵיין עַל כֵּן בַּסִּפּוּר מִקְרִי דוּדָקִי בּוֹרְאִיטִית אוֹת ט), וְעַל אִף שֶׁיָּשׁ מִתִּירָיו זָבַר זֶה.

כְּאֲשֶׁר הִגִּיעָה אֵלָיו בֵּת אַחִיו רַבִּי יַעֲקֹב קֵאפִיל זצ"ל, וְסִפְרָה לוֹ שֶׁרְאָתָה תְּמוּנָה מְמֻנָה וְקִרְעָתָהּ לְגִזְרִים, נִהְנָה רַבִּי הִלֵּל מִמַּעֲשִׂיהָ, וּבִרְכָה בְּאַרְיִכוֹת יָמִים, וְאָכַן זָכָתָהּ לְאַרְיִכוֹת יָמִים מְפֻלָּגָת. יָדוּעַ הַדָּבָר כִּי רַבִּי הִלֵּל אִף הַבְּטִיחַ שְׂמִי שְׂיִקְרַע אֶת תְּמוּנָתוֹ, יֶאֱרִיכוּ יָמָיו. (עַת לַעֲשׂוֹת)

לְחַג הַסּוּכּוֹת

הַדָּסִים עִם שְׂוִי וְעֶרֶב

בְּבֵית מְדֻרָשׁוֹ שֶׁל הַרְה"ק רַבִּי שְׂמוּאֵל אַבָּא מִזִּיכְלִין זִיע"א, אָרַע שָׁנָה אַחַת שְׁלֹא נִמְצְאוּ הַדָּסִים כְּשָׂרִים לְמִצְוֹת אַרְבָּעָה מִיָּנַם.

למשלחו ר' יצחק, שנבהל לשמע זאת, באשר ידע מכבד את הרבי כי כל דבריו ברוח הקדש, גמר בדעתו לחקור אחר מקום גדול ההדסים האלו.

ויהי ביום ראשון של חול המועד סכות, נסע ר' יצחק לכפר ממנו נלקחו ההדסים, ובבאו לשם, הערים לדבר לפני השר שהוא זכה לרכש מהדסיו היפים, מאחר והוא לא ראה מעולם הדסים כה יפים, ואין כדגמתם בעולם, אותה נפשו לראות את מקום גדולם.

השר שכבר שמע מכבד את שמו הטוב של ר' יצחק, נעתר לבקשתו, ויצא עמו לחצרו, להראות לו המקום אשר גדלים שם ההדסים. ויהי כבאם אל המקום, נשא ר' יצחק את עיניו וראה כי הגן בו גדלים ההדסים, הנו בית קברות של עכו"ם, שם היה לשר מקום מיוחד שהקצוהו לקברות משפחתו, ומוכן שהמקום היה מלא בצורות שתי וערב וכדומה.

אז ראה בחוש כי אין להרהר אחר רבו, כי עינים פקוחות לו ורוח הקדש שורה עליו, ובראיה בעלמא קנה, לראות ברוח הקדש שההדסים באים ממקור לא טהור, וה' יתברך רגלי חסידיו ישמר. (להב אט)

ההכנה למצות ספה

ספר אחד החסידים, זכיתי להיות במחצתו של הרה"ק **רבי אברהם מסוכוטשוב** זיע"א, **האבני נזר**, בליל חג הסכות, עת בודד עצמו מכל הסובב אותו, ושקע כל מעינותיו בלמוד הזהר הקדוש.

אותה שנה הגעתי בערב יום הכפורים לחצרו של הרה"ק השפת אמת זיע"א, ובמשך

נכון אני לשלח אליו, אולי ימצא בגנתו, כי ככל הנראה לא נודע לרבים שגם בגנו גדלים הדסים, וכנראה נותרו לו למכירה כאות נפשו, השר שלח שליח מיוחד לשכנו, ור' יצחק המתין בבית השר עד שוב השליח, ובידו כמה בדי הדסים יפים ומהדרים.

שמח ר' יצחק, שלם לשליח במיטב כספו, לקח ההדסים, ושב לביתו בשמחת לבב. כאור הבקר שבר ר' יצחק שליח מיוחד, שלח את ההדסים אל הרבי לזיכריו, ולא היה קץ לשמחתו, בחשבו איך תגדל שמחת הרב בהשיגו ההדסים המהדרים האלה, אשר עוד תגדל תפארתם בעיני המהדרין מן המהדרין כמו הרבי, המדקדק לעשות המצוה בהדור.

ויהי אף בא השליח לזיכריו ובידי ההדסים בידיו, השתוקק כל אחד מראי ההדסים היפים האלו להיות המבשר זאת לרבי, שהנה שלח ר' יצחק הדסים יפים באות נפש הרבי, וכשמע הרבי, שמח והיה שבע רצון מכך.

כאשר בא השליח אל הקדש פנימה ומסר לרבי את ההדסים, שם עיניו הקדושות עליהם ואמר מיד, "אני לא אברך על ההדסים האלו, כי רואה אני עליהם צורת שתי וערב רח"ל", ומיד צוה להוציא את ההדסים מביתו וכו' נעשה.

השליח השתומם על כך, שאחרי כל הטרחות להשגת ההדסים, לא יברך עליהם הרבי, ובפרט כי לא ימצא בשנה זו הדסים אחרים ראויים לברכה, ומה מאד גדל הצער של ר' יצחק, כאשר יתודע שטרחתו הרבה היתה לאין ולאפקס.

נטל השליח ברכת פודה מהרבי ונסע לביתו, ולדאבון נפשו הכרח לספר את המאורע

הכפורים בלובליו, אצל רבו הרה"ק החוזה זיע"א, ושם תקפתו מחלה. ויהי גליל ראשון של חג הסוכות, הגעלו את רבי צבי הירש לספנה, שישעך בה לכל הפחות כזית שהוא חובה.

בספנה הריקה, נשאר רבי צבי הירש לבדו, ור' יעקב משמשו רץ להביא עבורו גם מעט מרק של בשר, שיאכל ויתחזק מעט. כשחזר התפלל לראות סמוך על שלחנו בספנה זמן בלתי מר, חשב ר' יעקב שהזמן הוא אורח שצא לבקר את הרבי החולה, ונתן לו שלום.

אחר שיצא ר' יעקב ושב בשנית, השתומם להוכח שהזמן האורח נעלם לפתע, והתענגו אצל הרבי "מה טיבו של זמן אורח זה, שלא ראה אותו נכנס ולא הבחין בו כשהוא יצא".

אמר לו רבי צבי הירש, כיון שראית אותו, שמע מנה שראוי אתה לך, לכן דע לך, כי זה היה אברהם אבינו ע"ה, האושפיזא של היום, שהגיע לבקרני בספנה. (עשר קדושות)

לותר על הנענועים מחטש דאורייתא

בנת מגוריו של **החפץ חיים** זצ"ל בעיר סובבסק שברוסיה, בימי המלחמה העולמית הראשונה, ארע, ושנה אחת היה מחסור באתרוגים ולולבים, בקשי רב הצליח אי מי להשיג לולב ואתרוג יחידים, והביאם אל החפץ חיים.

החפץ חיים אכן שמח מאד, נטל את ארבעת המינים כדי לצאת בהם ידי חובה, אף הוא לא אבה בשום אופן גם לקחתם ולנענעם בבית הכנסת בשעת קריאת ההלל, כתקנת חכמים.

היום הקדוש שהיתי במחצתו בקדושה ובטהרה, במוצאי יום הכפורים כאשר נטלתי ברכת שלום לפרדה, ספרתי לו כי לימי הסוכות מתעתד אנכי לנסע לסוכוטשוב, לשהות במחצת האבני נזר.

השפת אמת עכבני, נתיחד בחדרו, כתב אגרת לאבני נזר, ועשאי שליח להולכת אגרתו. עם באי לסוכוטשוב, מהרתי למסר האגרת לידי האבני נזר, ויהי גליל ראשון של חג, כשיצא הרבי מבית המדרש לאחר תפלת ערבית, רמז לי שאתלנה אליו.

נכנסתי אחריו לספנה, בה לא היה אדם זולת הרבי ואנכי, הרבי סגר דלת סכתו על שנינו, שאלני מספר פרטים על התנהגות השפת אמת, והשבתי לו בדחילו ורחימו. אחר הפנה הרבי פניו ממני, ישב סמוך לשלחנו הטהור, הנמיר השטר"ימל על מצחו, פתח את ספר הזהר, והחל לומד בשקידה רבה וברכוז עצום, בלא שיראה או יחוש את הסובב אותו.

הרבי לא שמע את המהום החסידים שעמדו סביב הספנה, גם לא הרגיש שנותרתי לעמוד על עמדי, שקוע היה בלמוד הזהר במנגינה חרישית מפלאה. ארבע שעות תמימות למד כך, משתמו ארבע השעות, סגר את ספר הזהר, הסיט את השטר"ימל, נשא עיניו וראני, ושאל בתמיהה, "עדין אתה עומד כאן", אז קם, פתח את דלתות סכתו, והחסידים נכנסו לשהות במחצתו בסעודת ליל ראשון של חג. (אבירי הרועים)

אברהם אבינו הגיע לבקר בספנה

שנה אחת היה הרה"ק **רבי צבי הירש מזידיטשוב** זיע"א בימי ראש השנה ויום

עלול לגרם צער ליהודים אחרים, על כן כדאי לי לוותר על כפי. הנענועים אינם אלא מנהג קדום וקדוש, ובחלישות הדעת, יש לי חשש לכמה עשין ולאווין מדאורייתא. (המאורות הגדולים)

כִּשְׁשָׁאֲלוּהוּ לטעם הדבר השיב, בשלמא בגטילה, הרי יכול כל הקהל לצאת ידי חובתו באותם ארבעת המינים אחרי, אבל לנענועים בקריאת הלל, יש רק באפשרותי לנענע כשכלם רואים, וזה הרי

מְלוּה מְלִכָּה

ספורים מהבעל שם טוב ורמלמידיו

בראשו. בערב בתחלת הלילה, הפך צל הלכנה מאותו שתי וערב על דפנות הספה, וכן בבקר, צל החמה הטיל את דמות השתי וערב על הספה, ורק מחמת זה לא בא אליהו ז"ל אל הספה.

הוא הוסיף והסביר כי בשנים קודמות שהוא עצמו היה מתעסק בהקמת הספה וידע מהדבר, טרח להעמיד את הספה במקום שלא ינטו הצללים הפסולים על דפנותיה, לא בבקר ולא בערב.

באותה שנה בה ארע מעשה זה, היה טרוד בקניית ארבעה מינים, באשר קדם יום הכפורים לא היו ביניו מעות לקנותם, לכן לא סיע לנו, בניו, בעשית הספה, ואנחנו באשר לא ידענו מהענין, העמדנו הספה ונטו הצללים, לכן לא בא אליהו ז"ל אל הספה לא בלילה הראשון, ולא בבקר יום א' דסכות.

ברצותו להניח את דעתה, הבטיח אבי זצ"ל לאמנו שתראהו בערב הבא וכן בבקר למחרת, ואכן התכסו השמים בעננים כבדים ולא נראו הצללים, אז הגיע אליהו הנביא לסכת אבינו באין מוגע, ואמנו הצדיקה זוכה לראותו כבשנים קודמות. (תורת המניח מזלמטטוב)

ביום הארצייט של אמו הרבנית, ספר הרה"ק **רבי יוסף מיאמפולא** זיע"א בנו בכורו של הרה"ק **רבי יחיאל מיכל מזלמטטוב** זיע"א, כי היתה היא צדקת גדולה, ואף זכתה למדרגת גלוי אליהו זכור לטוב בקביעות.

"באחת השנים, שלח אבי זיע"א לקרא לה שתבוא לספה לליל ראשון של סכות, לשמע את הקדוש. אף בבואה אל הספה, החלה לקרר בכבי ושבה אל הבית, וכן היה בבקר, כשקרא לה אבי שתברך על ארבעת המינים, באה לספה ושוב פרצה לפתע בכבי מאין הפגות.

שאלה אבי, "בלילה בכית ולא שאלתי, ואף קעת את בוכה, הגידי נא לי מפני מה הבכיות הללו, בעצומו של חג". השיבה הרבנית, "איככה אוכל להתאפק מלככות, כי תמיד בבאי אל הספה זוכה אני לראות את אליהו הנביא זכור לטוב, והשנה לא ראיתי לא אמש ולא עתה, נראה שמעשי גרמו לי הרעותי את מעשי, ואיך לא אבכה".

הרגיע אותה אבא והסביר לה, שחלילה לא פגמה במעשיה מאומה, והספה שלא ראיתה אותו היא כי מנגד הספה, במקום רחוק, עמד בית תיפלה שלהם ושתי וערב

יומא דהילולא

תקופה אַרְכָּה לְאַחַר נְשׂוּאָיו הַשְּׁנַיִים, הִיָּה סְמוּךְ עַל שְׁלֹחֲנוּ שֶׁל הַמְּגִיד מְקַאָזְנִיץ, וְאַף נִתְקַשֵּׁר עִמּוֹ בְּקוֹשֶׁר מִיְחָד וְאַמִּיץ שְׁנַמְשָׁף גַּם אַחַר מִכּוֹן כְּשֶׁעָבַר לְגוּר בְּזַעַל־יְחֹב, וְאַף לְאַחַר שְׁקִבְלָה עָלָיו אֶת הַהֲנַהֲגָה.

לְאַחַר הַסְּתַלְקוֹת רַבּוֹ הַקְּדוֹשׁ מְקַאָרְלִין בְּכ"ב תַּמוּזַת תַּקנ"ב, פָּנּוּ רַב הַחֲסִידִים לְרַבְּנּוֹ, וְקִבְּלוּ אֶת מְרוֹתָו, בְּתַחֲלָה הִנְהִיג אֶת חֲצֵרוֹ בְּקַאָרְלִין, אַךְ מֵאַחֵר יוֹתֵר עָקַב הַהֲתַנַּגְדוֹת הַגְּדוֹלָה שֶׁל חֶלֶק מִתּוֹשָׁבֵיָהּ, עָבַר לְסְטַאֲלִין, וּפְתַח בָּהּ אֶת בֵּית מְדֻרְשׁוֹ.

עַם זֹאת, נָסַע לְאַחַר הַסְּתַלְקוֹת רַבּוֹ לְהַסְתַּוְּפֵף בְּצֵל הַרְה"ק **רַבִּי בְּרוּךְ מִמְּנַז'יבּוֹז'** זִיע"א, יַחַד עִם רַעוּ וּמְחַתְּנּוֹ הַרְה"ק **רַבִּי מְרֻדְכִי** זִיע"א, כִּן נָסַע לְרַבִּי פִּנְחָס מְקוֹרִיץ, וְאֶל הָאוּהַב יִשְׂרָאֵל מֵאַפְסָא.

לְאַחַר שְׁעָלָה עַל כֶּסֶף הַהֲנַהֲגָה בְּסְטַאֲלִין, הִעָמִיד תַּלְמִידִים וְחֲסִידִים הַרְבֵּה מֵהֶם שֶׁהָיוּ בְּעָלֵי מְדֻרָּגוֹת נְעִלּוֹת וְכִמוֹ שֶׁכָּתַב נִינּוֹ הַרְה"ק **רַבִּי שְׁלוֹם מְקוֹיֲדֻנּוֹב** זִיע"א בַּהֲקְדָּמָה לְסִפְרוֹ דְּבַרֵּי שְׁלוֹם, "לְזַקְנֵי הַק' הָרַא"ש הָיוּ תַּלְמִידִים גְּדוֹלִים בְּמַעֲלָה כְּפִדּוּע'".

בְּשַׁנַּת תַּקנ"ט, נֶאֱסַר עַל יְדֵי הַמְּמֻשְׁלָה הַרוֹסִית בְּעֻקְבוֹת הַלְּשׁוֹנָה שֶׁל הַמַּתְנַגְּדִים יַחַד עִם **בַּעַל הַתְּנַיָּא**, וְרַבִּי **רַבִּי מְרֻדְכִי מְלַעֲכוֹוִיטְש'**, וְשִׁחַרר בְּחֻדָּשׁ כֶּסֶלּוֹ בְּאוֹתָהּ שָׁנָה.

רַק בְּשַׁנַּת תַּק"ע חֲזַר לְהַתְגוֹרֵר בְּקַאָרְלִין לְאַחַר שְׁנַתְּגַבְּרוּ עַל הַהֲתַנַּגְּדוֹת הַגְּדוֹלָה

שֶׁל רַבְּנּוֹ זָרַח בְּשַׁנַּת תַּק"כ, בְּבֵית אָבִיו הַרְה"ק **רַבִּי אַהֲרֹן הַגְּדוֹל מְקַאָרְלִין** זִיע"א. בְּשַׁנַּת ה'י"ב לְחַיָּו נִתְּנַתֵּם מֵאַבְיוֹ הַגְּדוֹל שֶׁנִּסְתַּלַּק בְּדַמֵּי יָמָיו, וְתַלְמִיד אָבִיו הַרְה"ק **רַבִּי שְׁלֹמָה מְקַאָרְלִין** זִיע"א הִי"ד, לְקַחוּ אֶל בֵּיתוֹ, גְּדָלוֹ וְטַפְּחוּ אוֹתוֹ, וְהָיָה אֶצְלוֹ כְּכַבֵּת עֵינָיו, כְּשִׁידוֹ לֹא זָזָה מִתַּחַת יָדוֹ.

רַבִּי שְׁלֹמָה הַתְּבֻטָּא פַּעַם שָׁלָא בָּא לְעוֹלָם, כִּי אִם לְפִשְׁט סִפְקוֹתָיו שֶׁל תַּלְמִידוֹ, רַבְּנּוֹ. רַבְּנּוֹ הָיָה תַּמִּיד צְמוּד אֶל רַבּוֹ הַקְּדוֹשׁ, הָיָה הַיְחָדִיד שְׁנוּכַח בְּעַת שְׁיָרוּ בְּרַבּוֹ הַקְּדוֹשׁ בְּיוֹם שְׁבָעָה עֶשֶׂר בְּתַמוּזַת שְׁחַל בְּשַׁבָּת, וְשִׁמְשׁוּ בְּיָמָיו הָאַחֲרוֹנִים עַד לְהַסְתַּלְקוֹתָיו.

טָרַם הַהַסְּתַלְקוֹת פָּנָה רַבִּי שְׁלֹמָה אֶל רַבְּנּוֹ וְאָמַר לוֹ שְׁיִבְקֶשׁ אֶת מִשְׁאַלְתּוֹ וְיִתֵּן לוֹ, אָמַר לוֹ רַבְּנּוֹ הֲרִי אֵין לִי בַת זוּג וְאֵין לִי בֵּן זָכָר, (מְדוּבָּר) וְאִשּׁוֹן זָכָה רַבְּנּוֹ נִקַּבְתָּ יַחֲדָה, צְנֵה עָלָיו רַבּוֹ, סַע לְפוֹלִין, שָׁם תִּמְצָא לָךְ אִשָּׁה, וְתִנְשַׁע בְּבִן.

אָבֵן עֲשֵׂה כִּי, וְנִתְקַיְּמָה בְּרַכַּת רַבּוֹ, כְּשֶׁנָּסַע אֶל הַרְה"ק הַמְּגִיד **רַבִּי יִשְׂרָאֵל מְקַאָזְנִיץ** זִיע"א, הָעֲבוּדָת יִשְׂרָאֵל, הוּא שִׁדְּךָ לוֹ אֶת אֱלֻמְנַת הַרְה"ק רַבִּי אַהֲרֹן שׁוֹתֵק מְזַעֲלִיחֻב, וְנוֹלַד לָהֶם בְּנָם הַרְה"ק **רַבִּי אַהֲרֹן בַּעַל הַבֵּית אַהֲרֹן** זִיע"א. כִּן גְּדָל רַבְּנּוֹ אֶת בְּנֵה רַבִּי מִשֵּׁה בְּעַר זְצ"ל, וְאֶת בְּתָהּ, אִשְׁתׁ הַרְה"ק **רַבִּי שְׁמוּאֵל מֵאַמְדוֹר** זִיע"א.

כי הוא לוקח עמו את כל הנמים הטובים בשלמות.

לפנות בקור, ערב שבת בראשית כ"ו תשרי תקפ"ז עלתה נשמתו הטהורה למרום בשנת הס"ז לחייו, והובא למנוחות בקארלין באהל מיוחד סמוך לציינו של אביו הרה"ק רבי אהרן הגדול מקארלין.

ברננים האחרונים קדם עליתו לשמי מרום אמר, "יש צדיקים קדושים שמבטיחים שלא יכנסו לגן עדן עד שיבוא הגאול, אנו אין בלחנו להבטיח הבטחה כזאת, רק זה נאמר, כפאשר היתה כל עבודתנו בעולם הזה בתפלה ותחנונים עבור ישראל, כך בעולם העליון נעמד בתפלה ובתחנונים עבורם. (בית אהרן לקוטיס קנו ב) (אור יקרות, ימי זכרון)

חדושי ודברי תורתו הובאו בספרו של בנו הבית אהרן, משנת חכמים, שהו"ל הרה"ק רבי אברהם אלימלך מגראדזיסק זיע"א, ברכת אשר.

צאצאי

בנו הרה"ק רבי אהרן מקארלין זיע"א, בעל בית אהרן, אשר המשיך את שלשלת הזהב של קארלין סטאלין. בתו היחידה מזוג ראשון, אשת רבי אהרן זצ"ל, בנו של רעו הרה"ק רבי מרדכי מלעכאוויטש זיע"א, שנסתלק בחייהם של אביו וחתנתו. (בנו הרה"ק רבי שלמה חיים מקוידניוב זיע"א, נשא את בת רבי דב משה חתנו של רבי שלמה מקארלין, אשר כיתומה נתגדלה אצל רבנו ושמחת הנשואין התקיימה בסטאלין).

שהיתה שם עד אז, בנימו פרחת חסידות קארלין, ובעשרות ערות נתיסדו בתי מדרשים של חסידי קארלין. הסתופפו בצלו אף בעלי מלאכה שהועד עליהם כי בתמימותם זכו להתעלות מעלות רמות בקימם בפשטות את הכתוב (דברים יח יג) 'תמים תהיה עם ה' אלקיך'.

רבנו עסק הרבה במצות הצדקה, והיה בעצמו הולך ומכתת רגליו עבור עניים, כן פעל ביותר לטובת עניי ארץ הקודש, ואף עמד בקריאת קודש לחזק את מעות ארץ ישראל, במקד עבור כולל וואהלין שנתסד אז, ונתמנה על ידי הרה"ק רבי אברהם הבהן **מסאליסק** זיע"א להיות אחראי למעות אלו, היה בקשר למען צדקה זו עם צדיקי דורו, רבו הרה"ק רבי ברוך ממועז'יבז זיע"א, הרה"ק רבי מרדכי ממועז'יבז זיע"א והרה"ק רבי יעקב שמשון משפיטובקא זיע"א ועוד.

בן עודד את חסידיו לעלות לארץ הקודש, ומהם יתד ופנה לחסידות קארלין עד ימינו, שמש כשליח צבור, והתפרסם בתפלותיו הנלהבות. התבטא עליו המגיד מסטפין שמעיד הוא ששבביאת המשיח ושבעת הרועים עמו, וכבדו את רבנו להתפלל לפני התבה. (מאורי אש)

נהל ענתו שלושים וחמש שנה, מספר ימים לפני הסתלקותו, הסב לסעודה עם בנו הבית אהרן, ובאמצע התבטא בפניו שכבר נסתמו ממנו מעינות החכמה. לאחר מכן אמר בשם הרבי ר' ברוך ממועז'יבז, שפטירה לאחר הימים הטובים של תשרי, ראש השנה יום הכפורים סכות ושמייני עצרת, הוא זמן טוב,

ארבעת המינים

שבעת ימי הבניין

סיפר הרה"ק רבי יצחק מנשכז זיע"א שהרה"ק רבי לוי יצחק מבארדיטשוב זיע"א, בשנה האחרונה קודם הסתלקותו, שלח וקרא אותו ללמדו כוונת נטילת לולב ואתרוג. ונתקנאו בו יוצאי חלציו של הרה"ק מבארדיטשוב, למה מלמד אותו ולא אותם. והשיבם: כשישאלני הרב [הרה"ק רבי מרדכי] מנשכז בעלמא דקשוט: מה למדת את בני, הלא אצטרך להשיבו, לכן אני מלמדו כוונת הללו של לולב ואתרוג. וסגרו הדלת בעדם ולימדו את הכוונות הנזכרים (זכרון טוב, מערכת 'מעבדות הצדיקים' אות טו"ב).

סוד כוונת נטילת לולב במשנתו של הרה"ק רבי לוי יצחק מבארדיטשוב זיע"א מצוי בהבלעה בתוך דבריו על חג השבועות, שהוא בסוד שבעת ימי הבניין: כל הימים טובים צריכין להיות להם רמז בחג השבועות שהוא זמן מתן תורה, ובתורה כלול כל הימים טובים, ואם כן בעת נתינתה מהכרח שיכלול כל הימים טובים בו. וראש השנה מרומז בו 'וקול שופר חזק מאוד' (שמות יט טז) במתן תורה, ובראש השנה גם כן שופר. וסוכות מרומז דיישית סוכה תחות גדיה שכינתיה (זוה"ק ח"ג קג ב), וכן במתן תורה, וגם אי אפשר להחזיק שבועות רק אחר ספירת ז' שבועות כמאמר בזוהר הקדוש (ח"ג צז ב), דהכוונה הוא על ז' ימי הבניין. וענין נטילת לולב גם כן כוונה זו. ופסח גם כן כוונה אחת עם שבועות, כמבואר בדברי האריז"ל דשבועות הוא יום ח' של פסח כמו שמיני עצרת מסוכות. עכ"ל.

דבריו הקצרים של הרה"ק מבארדיטשוב על סוד כוונת הלולב מתבארים בארוכה בספר 'אור המאיר' (לסוכות): וזהו הנרמז בכתוב (שה"ש ז ט) 'אמרת

אעלה בתמר, ומלת 'אמרת' פליג לשתים: אמרת יו"ד, שהעולם נברא בעשרה מאמרות... ויכולין העולם לתופסו יתברך באמצעות עשרת הדברות, שהתורה בכלל הוא רושם אלהות, והיינו על ידי עשיות המצוות הכתובים בה, ובפרט מצות לולב עם מיניו ואתרוג, המורים בדרך כלל שבע ימי הבניין, ככללות התורה שחצבה עמודיה שבעה, ולזה רומז הכתוב 'אמרת יו"ד', ירצה, עשרה מאמרות שבהם נברא העולם, אי אפשר להשיגם ולתופסם, כי אם באמצעות ד' מינים אלו, הרשום במלת 'אעלה', נוטריקון: א'תרוג ע'רבה ל'ולב ה'דס (זוה"ק ח"ג רפג), שכללותם המה מורים על שבעת ימי הבניין... זאת תורת האדם בעיקר עשיות מצותיו, רק לצורך תיקון השכינה, להכינה ולסעדה בשבעת ימי הבניין, ובפרט עתה בחג הסוכות, עיקר ישיבת בצלא דמהימנותא, יסוד ז' זכאי קשוט, ולולב ומיניו, הכל מורה לתיקון שבעת ימי הבניין, כמבואר בפתיחת דברינו, וכאשר בארנו למעלה בפרשיות הקודמות, ענין תיקון ז' המדות, התולה בכשרון פעולת האדם, וככה תכונן ותבנה קומת השכינה.

לולב ארוך

הרה"ק רבי מרדכי מנדבורנא זיע"א נהג לקחת לולב שארכו תשעה טפחים. ונתן רמז לדבר מציצית, דבציצית הדין הוא שהענף (החוט) הוא כפול בגודלו מגודל הגדיל (מקום הקשרים), ולכן גם בלולב צריך להיות שהחלק העליון כפול בגודלו מהחלק התחתון, והרי בחלק התחתון, היינו המקום שבו מונח ההדסים והערבות הם שלשה טפחים, וביחד עם החלק העליון שהינו כפול יוצא שגודל הלולב הוא תשעה טפחים. והסביר את הקשר בין לולב לציצית, דציצית עם חמשה קשרים ושמונה חוטין עולה בגימטריא תרי"ג, ואתרוג עם ג' מינים גם כן עולה בגימטריא תרי"ג. ועוד טעם נתן שהלולב יהא ארוך, כי לולב בגימטריא 'חיים' וע"י זה יהיו חיים ארוכים בעזה"ת.

ועוד אמר, שזהו מההלכות שנשתכחו בימי אבלו של משה רבינו ע"ה (אורות מרדכי עמוד קלה).

עוד בעומק השייכות שיש בין לולב לציצית, ראה בספר 'אור המאיר' (סוכות): **יש לרמוז ענין הלולב, לו ל"ב נתיבות החכמה, בסוד ל"ב חוטים שבציצית, כלפי דברינו הנאמרים שבראש השנה יקח אשה חדשה, ועתה בחג גמר היחוד ושמח את אשתו אשר לקח, כנזכר, ואנו רואין בנוהג שבעולם, כי יקח איש אשה ביום חתונתו וביום שמחת לבו, מנהג העולם לשלוח מהכלה, טלית וציצית להחתן, ומנהג ישראל תורה.** עכ"ל.

ומה שהביא שלולב ארוך הוא כנגד חיים ארוכים, ראה בדברי הרה"ק האביר יעקב זיע"א אשר כתב בספרו 'שערי ארוכה' (ג): כל הימים הנוראים האלה מאלול ועד שמיני עצרת והמצוות העושים בהם נרמזים בהם 'חיים', 'ד'אלול' עם הכולל גימטריא 'חיים', 'ביום הכפורים' עם הכולל גימטריא 'זה ספר חיים', 'סוכה' אותיות שלפניה גימטריא 'חיים' עם הכולל, 'לולב' גימטריא 'חיים', 'הדס' גימטריא חיים עם הכולל. ועכשיו יש להוסיף אתרוג וערבה, אתרוג נקרא עץ הדר והיינו ממש עץ חיים, ערבי נחל, 'נחל' גימטריא 'חיים', נמצא כולם נרמזו בהם חיים, להורות דעיקר חיי האדם בעולם הזה ובעולם הבא תלויים בימים האלה ובמצוות העושים בהם.

בני חיי

שנה אחת הורגש מחסור חמור באתרוגים במדינת פולין. הרה"ק רבי מאיר יחיאל ממגלניצא זיע"א לא אמר נואש, ועשה מאמצים להשיג אתרוג, ואפילו אם יושת עליו מחיר גבוה, וכי מילתא זוטרתא היא לקיים מצות ארבעת המינים בחג הסוכות. שליח מיוחד שלח רבי מאיר יחיאל לווארשה, בהיותו בטוח שבעיר גדולה אכן יצליח השליח להשיג אתרוג מהודר. תר השליח בכל החנויות שנהגו למכור ארבעת המינים אחר אתרוג לרבי, אך לא הצליח למצוא אתרוג מהודר.

במהלך החיפושים הוגנב לאזנו שאברך אחד בעיר קנה אתרוג אחד בדמים מרובים, והאתרוג ההוא יפה ומהודר ביותר. הלך השליח אל אותו אברך, והפציר בו לתת את האתרוג לרבו, ואף הבטיח לו סכום גדול תמורתו. אך האברך שהיה עשיר גדול דחה את הצעתו, באומרו שאין רצונו למכור את האתרוג תמורת דמים. אך זאת, הסכים האברך ואמר, אם יבטיח לי רבך שאזכה לבן זכר, מוכן אני לוותר על האתרוג למענו!

תמה השליח ושאל: וכי כיצד יכול אני להבטיח הבטחה כזו בשם רבי, כשכלל אינני יודע אם יסכים לכך? ענה האברך חשוך הבנים: קח עמך את האתרוג, והיה אם רבך לא יסכים להצעתך, תשלח אותו מיד בחזרה. חזר השליח עם האתרוג בידו למגלניצא, כששמחתו על שהשיג אתרוג מהודר מהולה בחשש שמוא לא יסכים הרבי לבקשת האברך, ואז יהיה כל עמלו לשוא.

כשהושיט השליח את האתרוג לרבי מאיר יחיאל, הביט עליו הרבי ואורו עיניו. אתרוג מהודר כל כך בשנה שקשה להשיג אתרוגים, הרי זו זכיה מן השמים. לאחר שהשביע הרבי את עיניו ממראה האתרוג, שאל את השליח: מה המחיר ששילמת עבורו? תחילה היסס השליח ופחד לגלות את התמורה שהאברך מבקש, אך לבסוף סיפר לרבי את כל המעשה באותו אברך, והתנאי שהוא התנה.

כששמע הרבי את התנאי נרעש כולו. הוא החל להתהלך אנה ואנה בחדרו, ומהבעת פניו ניכר היה שהוא מתלבט קשות. הוא הועמד בפני ברירה קשה ביותר. להחזיר את האתרוג היפה, אין להעלות על הדעת, ואילו להבטיח לאברך חשוך הבנים שיוולד לו בן זכר, אין זה מטבעו, והבטחה כזו נוגדת את רצונו להמנע ממופתים. שעה ארוכה שקל את הדבר במחשבתו, עד שהגיע להחלטה הנועזת, הוא מבטיח לאותו אברך שיוולד לו בן זכר עוד באותה שנה. התשוקה העזה לקיים מצות אתרוג הכריעה את הכף.

בחג הסוכות נהרו פניו של רבי מאיר יחיאל מרוב שמחה על שזכה לקיים מצות ארבעת מינים בהידור, וקיים את המצוה ברוממות הנפש. עברה

של לוינתן. אעפ"כ יש בגן הרבה דרכים ובעל הגן יודע אורח חיים שבגן. והוא מצות לולב כמ"ש חז"ל לו לב, פירוש, שמי שהוא בר דעת אין לו לשמוח בכל מיני אילנות ובשמים שבגן המלך. רק לתת לב אל המלך שזכה להתארח בגן המלך. וזהו שנאמר 'הביאני המלך חדריו נגילה ונשמחה בך' דייקא. כדאיאת במדרש שיה"ש, אין לי חפץ טוב ממך. ועל ידי מצות לולב מקבל האדם הארת הסוכה בלבו.

ויש להשלים העניין עם דברי הרה"ק הבני יששכר זיע"א (מאמרי חדש תשרי מאמר י'): צונו הש"י אחר עבור ימי התשובה ליקח ביום החג הקדוש הזה ד' מינים, ואלו הן מינין אין שום שליטה לשר עליהן רק כביכול הש"י בעצמו, (כן כתבו הקדמונים), אם כן אלו הן מינין נקראים שרביטו של מלך. ונמצא שבחינת 'הביאני המלך חדריו' הוא על ידי ארבעת המינים, שהם שרביטו של מלך, ובזה זוכים לשפע בני חיי.

האושפיזין

סיפר הגה"ק רבי שלמה אליעזר אלפאנדרי זצ"ל בעל שו"ת 'הסבא קדישא', שגר בסוף ימיו בירושלים. שבצעירותו נזדמן לו פעם אחת להיות ביום הכפורים בפרשבורג אצל החתם סופר זיע"א. אחרי יום הכפורים, כשנפרד מהחתם סופר לנסוע לדרכו, בקשו החתם סופר שישאר גם לחג הסוכות והוא לא רצה. אמר לו החתם סופר כמתנבא, שתשארו כאן בסוכות.

הגרש"א אלפאנדרי לא הבין כראוי את דברי החתם סופר, ונסע לדרכו. באמצע הדרך נתהווה לו איזה תקלה והוכרח לחזור לפרשבורג לחוג את חג הסוכות, והחתם סופר קרא לביתו להיות אורחו.

סיפר רבי שלמה אליעזר בהתרגשות גדולה: כשבאו בליל יום טוב מבית הכנסת, ונכנסו לסוכתו של החתם סופר, אז זכה לראות את האושפיזין בעיניו. והוסיף, שלא רק הוא ראה, רק כל הנוכחים שם זכו לראות את האושפיזין עילאין קדישין בזכות החתם סופר. יקירי ירושלים ששמעו מעשה נורא זה עמדו כמשתוממים.

שנה והאברך שנתן את האתרוג נתברך בבן זכר, רבי מאיר יחיאל קיים את התנאי שהוא התנה עמו. אך שמחת האברך לא ארכה זמן רב, כעבור שלשה שבועות קופד פתיל חייו של הילד, והוא הלך לעולמו.

האברך שהיה חסידו של הרה"ק רבי מנחם מנדל מקוצק זיע"א, נסע להשיח את לבו לפני רבו בקוצק. יעץ לו הרה"ק מקוצק שלא יוותר לרבי מאיר יחיאל על כך שהוא לא עמד בתנאו, כיון שנתן לך ילד שלא היה בר קיימא, ויוצא איפוא שהוא לא קנה את האתרוג, ואם כן כל ברכתיו עליו היו לבטלה.

האברך שב לביתו בווארשה, ומשם שיגר מכתב אל רבי מאיר יחיאל, ובו העלה על הכתב את הטענות שלימדו הרבי מקוצק. כשקרא רבי מאיר יחיאל את המכתב עגמה נפשו מאוד, שוב נמצא במיצר, האם יניח לדברים, ויעבור על ברכה לבטלה, ולא עוד אלא שנתברר למפרע שלא קיים כלל את המצוה. אחרי שנמלך בדעתו, קם ופרש לקרן זוית, ושוב הפציר בתפלה לפני הבורא שיברך את האברך בוולד בן קיימא. ואמנם לשנה הבאה הבאה התברך בבן זכר, שאותו זכה לגדל לתורה לחופה ולמעשים טובים. **מכאן למדו חסידיים גודל חשיבות קיום מצוה, שכן לא זכה להתברך בברכה שנתקיימה, רק בצירוף קיום מצות ארבעה מינים על ידי הרבי** (אנשי מעלה' עמוד רכז).

הגיד הרה"ק השם משמואל זיע"א (פרשת אמור תרפ"ב): **בסוכות זוכין לשפע בני כי סוכות דוגמת המקדש, ועליו נרמז 'הביאני המלך חדריו נגילה ונשמחה בך', זה סוכות זמן שמחתנו, וברש"י** (שיר השירים א טז) בפסוק 'אף ערשנו רעננה', המקדש קרוי מטה שנאמר ביואש בחדר המטות אשר בבית ה' על שהם פריין ורביין של ישראל, וזהו 'ובחג נידונין על המים', רומז למיין דוכרין ומיין נוקבין... והדברים עתיקין. עכ"ל.

הנהגה שלמות מצות הסוכה הוא על ידי מצות ארבעת המינים, וכמו שלמדנו הרה"ק השפת אמת זיע"א (סוכות תרל"ז): כי הנה סוכה הוא רומז לעולם הבא וגן עדן. לכן אומרים כך גזכה לישב בסוכת

מכל זיקה כל שהיא לעצבות ומרה שחורה:

כידוע, שררו יחסי ידידות והערצה הדידים בין רבי יחיאל להגה"ק רבי חיים אלעזר וואקס זצ"ל, בעל 'נפש חיה' ורבה של פיעטקוב.

מנהג היה לו לרבי חיים אלעזר, לשגר לרבי מאלכסנדר מדי שנה בשנה בפרוס הימים הנוראים, אתרוג מהודר ומיוחד מארץ הקודש.

שנה אחת, כשקיבל הרבי את האתרוג, לא הוטב כל כך בעיניו. בתחילה לא רצה לצער את הנפש חיה, ושליח שליח לווארשא לחפש עבורו אתרוג אחר. אולם, כאשר השליח הביא אתרוג שגם הוא לא מצא חן בעיניו, קרא למשמשו רבי יצחק לייב ז"ל והורה לו לנסוע לפיעטקוב עם האתרוג בידו, לומר לנפש חיה כי אין האתרוג ישר בעיניו והוא חפץ באתרוג אחר.

כאשר שמע רבי חיים אלעזר את דברי הרבי מפי המשמש, עגמה נפשו, כי היה זה האתרוג המהודר ביותר שהיה לו, ולא ידע מה לעשות.

לאחר מחשבה והתבוננות אמר למשמש: עצה אחת יש לי. הנה לא מזמן שלחתי אתרוג נאה לרב מזדונסקא וואלא, אלא שהיתה לו נקודה שחורה קטנטונת. והנה זה עתה קבלתי מכתב מהרב כי הנקודה הקטנה נעלמה וחלפה לה. ואם כן, אין אתרוג הדר ומפואר מזה. על כן עצתי כי אני ואתה, ניסע שנינו יחד לזדונסקא וואלא ונבקש מהרב את האתרוג בעבור הרבי הקדוש מאלכסנדר, והלה בוודאי לא ישיב פנינו ריקם.

תיכף למחשבה מעשה. קמו מיד ושכרו את עגלת הדואר המהירה, והגיעו לזדונסקא וואלא בשעה שתיים בלילה. כאשר ראה אותם הרב, נרעד ונפחד, בראותו את הרב מפיעטקוב והמשמש מאלכסנדר עומדים בשעה מאוחרת כזו על סף ביתו, ומי יודע מה היא הסיבה לבואם. לאחר שנכנסו ונפשו קימעא סיפר לו הנפש חיה את מבוקשם, כי רצונם לקבל את האתרוג ההדר של הרב, להביאו אל הרבי מאלכסנדר. הרב בשמעו זאת, התעצב אל לבו, מכיון

לאחר מספר ימים עלה בדעת אחד השומעים לחזור ולברר מהגרש"א אלפאנדרי, מהו סדר כניסת האושפיזין, שהרי כידוע מצינו מחלוקת אם חשבין את סדר האושפיזין כסדר הדורות, דהיינו אברהם יצחק יעקב יוסף משה אהרן דוד, וכן הוא מנהג אשכנז. או דחשבין ליה בסדר: אברהם יצחק יעקב משה אהרן יוסף דוד. אכן עד שהספיק הלה לשאול ולברר מהגרש"א אלפאנדרי כבר נתעלה הגרש"א לישיבה של מעלה כך שנמנע מדורינו עדות ראייה לפשוט ספק זה (משולחן מלכים' גליון ה עמוד שי).

בספר הדרשות 'מאור החיים' לרבינו האור החיים הקדוש זיע"א, אשר רשם מפיו תלמידו רבי משה פראנקו (עמוד כב) כתב: ארבעה מינים שבלולב רמז האתרוג דומה לחכם שלומד ועושה, דוגמת האתרוג שהוא טוב למאכל וטוב לריח. ההדס דומה לחכם שלומד ואינו עושה, כמו כן יש לו ריח אבל לא טעם. הלולב [יש בו טעם אבל לא ריח]. הערבה דומה למי שאין לו לא תורה ולא מצוות, גם כן לא יש טעם ולא ריח. והטעם גם כן ברמז. האתרוג דמיו יקרים כמו שיש אחד בעיר שיש לו תורה ומעשים טובים. [ההדס] אינו שוה כל כך ובכך מצוי יותר, הערבה מצויה בכל פינות, דומה למי שאין לו תורה וכו'. ומזה הקב"ה צונו לאגוד הכל ביחד כדי שהערבה גם כן יהיה לה זכות עם השאר טובים. גם כן האתרוג דומה לראש האדם, לולב דומה לברית מילה, השלש בדי הדס, האחד לידו הימין, והשני לידו השמאל, והשלישי לגוף. והשני בדי ערבה לרגליים, כדי שכולם יהיו יחדיו בשלום לעבוד את בוראו. וגם רמוזים כולם שהם שבעה, אתרוג לולב ג' הדס וב' ערבה לשבעה צדיקים, אברהם יצחק יעקב משה אהרן יוסף דוד.

השמחה בארבעת המינים

הרה"ק העקידת יצחק מאלכסנדר זיע"א סיפר את הסיפור הבא, ממנו משתקפת ועולה סלידתו הנוראה של הרה"ק רבי יחיאל מאלכסנדר זיע"א

בחול המועד סוכות הגיע לאלכסנדר הגה"ח המפורסם רבי שמחה אויברבוים זצ"ל מלאדז. כשנכנס אל הרבי, אמר הרבי אל הישמח ישראל: תראה לרבי שמחה את האתרוג ההדר שלי!

הישמח ישראל שהיה בטוח כי האתרוג לא ימצא חן בעיני רבי שמחה, נתנו לידיו כמצוות אביו, אך תיכף מיהר ועזב את החדר, שלא להיות נוכח בשעת מעשה. רבי שמחה הביט על האתרוג ולא הגיב. בליבו תמה: האם לאתרוג כזה הרבי קורא אתרוג הדר?

הרה"ק שהרגיש במחשבותיו נענה ואמר: שמחה, אתה מבין על האתרוג, הלא למדנו שאתרוג מרמז ללב, נו, וכי אתה מבין על הלב. רק אז הבינו המקורבים, כי כאשר גבהו שמים מארץ כן גבהו דרכיו מדרכינו ומחשבותיו ממחשבותינו. רק אז עמדו על דעתו, שבטח יש לו כוונות מיוחדות באתרוג זה, שראה ברוח קדשו שהוא מיוחד עבורו ('אגודה אחת' גליון טו).

כתב הרה"ק ה'שפת אמת' זיע"א (סוכות תרמ"א): **והש"ת נתן בימים אלו שמחה לבני ישראל, כמו שנאמר 'ושמחתם'. ועל ידי מצות ארבע מינים שהם מביאים שמחה, כי בעל הבית צריך לקבל האורח בסבר פנים יפות. וכתוב 'אשרי יושבי ביתך', והוא בסוכה שנקרא ביתו של מקום שחל שם שמים על הסוכה. 'עוד יהללך סלה' על ידי הלולב שיכולין להלל ולשיר לפניו בשמחה. ובאמת אחר ימים הנוראים קשה למצוא השמחה. אם לא בעזר עליון ששולח שמחה בימים אלו ללכות בני ישראל. ועל זה נאמר רצון יראוי יעשה. שימי סוכות הם ימי שמחה ורצון.**

ועוד כתב (שם תר"ס): **הארבע מינים מביאים השמחה, כמו שנאמר 'ולקחתם כו' ושמחתם'. ובאמת עיקר השמחה בהתגלות כח הנשמה. ועל ידי המינים מתקשרים בנר"נ כמ"ש ולידע איך שמך נקרא עלי. וכמ"ש בזוהר הקדוש בפסוק כל הנקרא בשמי כו'. ולכן בשבת קודש זיש נשמה יתירה השמחה בעצם היום ואין צריך לעורר השמחה על ידי המינים.**

שהיה זאת באמת אתרוג נפלא ביותר והיה קשה לו לתתו, אך שלא לתתו, היה גם כן קשה עבורו, להשיב פני הרב מפיעטרקוב ריקם, ובפרט עבור הרבי מאלכסנדר. בלב כבד ניגש לארון ומסר את האתרוג לידי הנפש חיה.

הנפש חיה חזר לביתו מרוצה, שזכה לעשות נחת רוח לרבי, והמשמש נכנס בחזרה לאלכסנדר. אולם, אך דרכה כף רגלו על מפתן חדרו של רבינו, עוד קודם שראה אותו רבינו, פנה אליו בחומרה: יצחק לייבו! איזה מרה שחורה הבאת לתוך ביתי? הגידה נא לי את כל הקורות אותך בדרך!

המשמש סיפר לרבי את כל השתלשלות העינים, והרבי נענה בחריפות: 'וואס דארף איך דאס מרה שחורה' [-למה זה לי מרה שחורה?] סע תיכף לזדונסקא וואלא והחזר לרב את האתרוג! ולא הועילו כל דברי המשמש. הרבי בשום פנים ואופן לא רצה להשתמש באתרוג שהרגיש בו תיכף ומיד כי לא ניתן אלא מתוך לב כבד ומרה שחורה, והמשמש נאלץ לעשות כאשר נצטווה.

וסיים העקידת 'יצחק זיע"א וסיפר מה היה בסופו של דבר, שאף הוא סיפור פלאי בפני עצמו: בינתיים, יום הכיפורים ממשמש ובא, ולרבי עדיין אין אתרוג, והדבר הסב צער רב לו ולבני משפחתו. יום אחד קרא לבנו הגדול הישמח ישראל זיע"א ואמר לו: שמע בני מה שאומר לך. הנה הרב מפיעטרקוב שולח לי מדי שנה, בנוסף לאתרוג המהודר, קופסא שלימה מאתרוגים פשוטים לתלות אותם בסוכה. אמנם, אין בהם אתרוגים מהודרים, אך בכל זאת כדאי לחפש ביניהם, אולי ימצא בהם אתרוג כנפשי.

ולא אחר לעשות כאשר דיבר. תיכף הביאו לו את הקופסא והוא חיפש וברר בין האתרוגים הפשוטים. לפתע מצא אתרוג אחד וקרא בשמחה: הנה זה הוא, זהו אתרוג עבורי! המקורבים התפלאו מאוד, כי לא ראו שום 'יחוס' על אתרוג פשוט זה אשר לא תואר היה לו ולא הדר, אך הרבי לקחו בזהירות, ולא הפסיק לפארו ולשבחו עד מאוד, ובו השתמש כל ימי החג.

פרשת וזאת הברכה

יחד שבטי ישראל

רבינו אור שבעת הימים הבעל שם טוב הקדוש זיע"א היה מנהגו להאריך מאוד בתפלת שמונה עשרה, ועמד בשמונה עשרה כמה שעות. האנשים אשר התפללו עמו בבית מדרשו שהיו רעבים ותאבים לאכול, ידעו שקשה להם להמתין כל כך עד אשר יסיים רבינו הבעל שם טוב את תפילת שמונה עשרה, לכן מנהגם היה שכאשר הם סיימו את השמונה עשרה, הלכו לביתם וטעמו משהו כדי להשיב את נפשם, ואחר כך היו באים בחזרה להבית המדרש והיו מוצאים שהבעל שם טוב עודנו עומד בתפלתו בשמונה עשרה. וכן היו מתנהגים תמיד.

אולם החסידים הגדולים, החבריא קדישא דיליה, הם לא הלכו בשום פעם לביתם, הגם שהמתינו איזה שעות עד שגמר הבעל שם טוב תפילת שמונה עשרה.

פעם אחת קרה מקרה אשר גם להחבריא קדישא דיליה היה חולשה גדולה, ובעל כרחם הוצרכו ללכת לביתם לטעום דבר מה להשיב את נפשם, ועל פי חשבונם ידעו היטב שכאשר יחזרו להבית המדרש ימצאו עוד לרבינו הבעל שם טוב עומד בשמונה עשרה זמן ארוך, כי הם לא התמהמהו כלום בביתם. אולם מה גדלה פליאתם כי כאשר באו בחזרה לבית המדרש, והנה רבינו הבעל שם טוב כבר סיים את תפילת השמונה עשרה.

ויהי כאשר שאלו אותו החבריא קדישא על דבר זה איך אירע שסיים כל כך מוקדם. ענה להם רבינו הקדוש הבעל שם טוב ואמר להם: תדעו בני, אני אמשול לכם משל. אנשים הרבה עמדו אצל אילן גבוה אחד. והנה אחד מן האנשים היה לו עיניים לראות, וראה שבגובה האילן עומדת ציפור אחת נאה ומהודרת בתכלית היופי מאוד. אמנם שאר האנשים לא ראו את המראה. והנה על האיש הזה

נפלה תשוקה רבה להגיע אל הציפור הזו ולקחת אותה, ולא יכול היה לזוז משם בלא הציפור. אולם מחמת גובה האילן לא היה באפשרותו להגיע אל הציפור, וגם סולם לא היה בנמצא שם. ומחמת תשוקתו הגדולה והעצומה נתן עצה לנפשו באופן הזה, הוא לקח את האנשים אשר היו עומדים שם והעמיד אותם אחד על גבי חבירו, וכך העמיד את כל האנשים, והוא עמד על גביהם בגובה עד שהגיע לציפור ולקח אותה.

והנה האנשים, הגם שסייעו לקחת הציפור, אף על פי כן לא ידעו כלום מהציפור. וגם האיש בעצמו בלא האנשים האלו, הגם שלא ידעו כלום, אף על פי כן בלא הם לא היה יכול להגיע לשם. ואילו לא היו אנשים בנמצא שם אצל האילן, רק הוא בעצמו לא היה יכול לקחת הציפור בשום אופן.

וניחזי אנו, באם כאשר הוא היה עומד בגובה על האנשים ההם, ורוצה לקחת את הציפור, היה זז האיש התחתון ממקומו והולך משם, אז בידוע שכולם היו נופלים על הארץ, והאיש הזה מלבד שלא היה משיג את מבוקשו, היינו הציפור, גם עוד היה נופל לארץ ולשבור מפרקתו.

כן הוא הדבר הזה. כאשר אני עומד בשמונה עשרה, נגלים לפני כל העולמות, והיכל המשיח הנקרא בזוהר הקדוש 'קן ציפור' הידוע לידועי חן. וכל תשוקתי וחפצי הוא רק לעלות לשם לקן ציפור. אולם הוא בגובה מאוד ואין ביכולתי להגיע לשם. אמנם כאשר אתם עומדים אצלי בעת תפילתי, אז אציג אתכם אחד על גבי חבירו וחבירו על חבירו, ואני אעמיד אותי בגובה על גביכם, עד שאגיע לשם, ואני עושה מה שאני צריך לעשות.

נמצא הכל נעשה על ידכם, מזה שאתם עומדים אצלי בבית מדרשי בעת תפילתי בשמונה עשרה, הגם שאין אתם יודעים כלום מדבר הזה. אולם היום שאתם הלכתם מאצלי לביתכם, נמצא שגם אני

שעמדתי עליכם נפלתי משם. לזאת לא היה לי מה לעשות עוד ולעמוד עוד בשמונה עשרה, וגמרתי תפלתי (התגלות הצדיקים).

הוא לפני מותי לכן אברך אתכם בכלל (שו"ת ב"ת נפתלי פתח הבית דרוש ב).

להקדים רפואה ותפילה למכה

פעמים רבות היו מבחינים בהרה"ק רבי חיים מצאנז זיע"א כיצד בעיני הטוהר שלו הוא צופה ורואה את העתיד להתרחש בימים הבאים, והוראותיו היו בבחינת 'שלח לחמך על פני המים כי ברוב הימים תמצאנו'.

הרה"ק רבי שלמה מבאבוב זיע"א סיפר ששמע מפי זקנו הרה"ק רבי שלום אליעזר מראצפערט ה"ד, כי פעם בהיותו ילד כבן שבע נכח בסעודת היום של הדברי חיים מצאנז, וראה שישבו שם שני סוחרים מכובדים מהונגריה שחזותם היתה כ'דייטשין' [-בני אשכנז]. הדברי חיים צייה עליו שיתן לאורחים אלו יין ויקרב אותם, בהוסיפו את המלים: 'עס וועט דיר צוניץ קומען, און זיי צוניץ קומען' [-תהיה לך טובה מזה, וגם להם תצא מזה טובה].

בעבור שלושים שנה מאז אותו מעשה, כשרבי שלום אליעזר היה גר עדיין בטארנא, רצה להעתיק את מקום מושבו למדינת הונגריה. לשם כך היה דרוש רשיון, ובאותו הזמן היה זה אחד הדברים הקשים ביותר. לצורך סידור הענין נסע אז רבי שלום אליעזר לפעסט וחיפש איזה ידיד שיש לו מהלכים במשרדי הממשלה שיוכל להשתדל עבורו. סיפרו לו שיש כאן גביר נכבד שבידו לעשות בנידון, אך הוא תמיד מתחמק ואינו עושה דבר אלא לאחר הפצרות מרובות.

החליט רבי שלום אליעזר לנסות לבקש ממנו שיעשה לו טובה זו, בזכות היותו בנו של הרב מצאנז. בהכנסו אל הגביר ההוא, קיבלו בסבר פנים יפות ובלבביות רבה והביע את שמחתו על שברוך השם הוא זוכה לקבל בביתו את בנו של הרב מצאנז, כי למחרת היום עומד להתקיים נגדו משפט קשה בשל עלילה שהעלילו עליו, כי סיפק לממשלה סחורות מסוג גרוע, ובהיותו נבוך במחשבותיו כיצד לצאת

על הפסוק (דברים לג ד-ה): 'תוֹרַה צִוָּה לְנוּ מֹשֶׁה מוֹרְשָׁה קְהֵלֶת יַעֲקֹב. וַיְהִי בִישְׁרוֹן מֶלֶךְ בְּהַתַּאֲסֵף רֵאשִׁי עִם יַחַד שְׁבֻטֵי יִשְׂרָאֵל' מקשה הרה"ק האביר יעקב זיע"א בספרו 'פתוחי חותם': יש לדקדק, כיון שמשוה הוא המדבר, למה אמר בלשון הזה 'תורה צוה לנו משה', היה לומר 'תורה אשר ציותי אתכם'. ותירץ, שמשוה רבינו מרוב ענוותנותו בא להודיע לבני ישראל שאין כל שבח התורה תלוי רק בו, כי לא זכה לכל אלה אלא בהצטרפות עם בני ישראל, וזהו שאמר 'תורה ציוה לנו' שלא יאמרו שהגדולה והמעלה לי לבדי הם, אלא שגם בזכות כלל ישראל 'בהתאסף ראשי עם יחד שבטי ישראל' הוא שקבלו את התורה. ועוד האריך בזה שזכה גם בגלל זכות אבות.

הרה"ק הקול אריה זיע"א סיפר קודם פטירתו, איך אמר לו רבו מרנא ה'חתם סופר' זיע"א לפני מותו באסיפת קהלתו ליציאת נשמתו שנאמר 'וזאת הברכה וגו', כי משה ידע והבין שכל גדולתו ברום המעלות השיג רק ע"י ישראל שזכה להיות מנהל בצווי השי"ת, על דרך שמצינו (ברכות נח). אפילו ריש גרגיתא משמיא אוקמיה ליה, כי לולא זאת לא היה יכול להגיע למדרגה גבוה כזו, ועל כן היה ראוי ונכון גם כן שיתן לכל אחד ואחד קודם פטירתו מהם תודתו, כי כל אחד ואחד היה מסייע לגדולתו, ובאמת היה זאת חפצו ומגמת לבבו.

וכמו כן אמר פה קדוש החתם סופר גם לבני קהלתו: הנה יודע אני מך ערכי מקודם ואת אשר נהיית בתורה ובמדות רק על ידכם, לפי שבחרתם אותי להיות רועה צאן קדשים עדת פרעשבורג ובדין היה ראוי להביע לכל אחד ואחד מכם תודתי, אמנם

מרגלא בפומיה של הרה"ק רבי שלמה (הראשון) מבאבוב זיע"א לספר מזקנו הרה"ק הדברי חיים זיע"א, שפעם אחת באה לפניו אשה קשת רוח מסובלת ביסורין והאציל עליה מברכותיו. אך היא לא נתקרה דעתה בכך, והוסיפה לשפוף מר לבה פעם נוספת ועוד פעם, עד שאמר הצדיק: אשה זו חושבת כי לאחר שאני גומר לקרוא קוויטל, עלי לעמוד בקרן זוית ולהגיד עבורה מזמורי תהלים ופסוקא דרחמי לעיניה, ולכן בראותה איך אני יושב בלי נוע אצל השולחן, נדמה לה כי לא שמתי לב לדבריה. אבל למעשה כבר התפללתי בעדה עוד לפני בואה, כי בכל יום בבוקר אני מעתיר לה' שכל האנשים אשר יבואו אלי היום יושעו בכל צרכיהם ויתמלאו כל משאלות לבם לטובה.

אף הוא, הרה"ק מוהר"ש הראשון מבאבוב, התנהג ככה, והתפלל בכל יום שחרית לרווחתם ולישועתם של כל הצובאים על פתחיו.

והיה רגיל לפרש את הכתוב (דברים לג ז) 'וְזָאת לַיהוָה וַיֹּאמֶר שְׁמַע ה' קוֹל יְהוָה וְאֶל עַמּוֹ תְּבַיְאֲנוּ יְדִיו רָב לוֹ וְעַזְר מִצְרָיו תִּהְיֶה', כלפי הצדיקים מנהיגי ישראל, שצריכים להתפלל בכל יום על עצמם. 'שמע ה' קול יהודה' שמע לתפילותינו על עמך בית ישראל למלא בקשותיהם, 'אל עמו תביאנו' וכאשר יבוא הצדיק אל העם להקשיב תחנוניהם כבר תהייה 'ידיו רב לו' כבר תהייה 'ידיו מסוגלות להמשיך בעדם הישועות והברכות' (היכל באבוב' פרק ג).

מי לה' אלי

הגאון רבי שמעון שוואב זצ"ל סיפר, כי בהיותו בחור צעיר ביקר אצל מרנא החפץ חיים זיע"א. בעומדו לפניו שאלו החפץ חיים: האם הוא כהן או ישראל? השיב לו: ישראל. אמר לו החפץ חיים: אני כהן! חזר בעל החפץ חיים ושאלו: היודע אתה מה הנפקא מינה בזה שאני כהן ואתה ישראל? ומיד השיב בעצמו: לכשיבוא משיח צדקנו במהרה בימינו, יעלו כולם לירושלים וכל אחד מישראל יחפוץ להכנס לעזרה ולהקריב קרבנות ולעבוד את עבודות בית המקדש. כולנו נרוץ אל שערי בית המקדש, וכשנגיע

זכאי נזכר שלפני שנים רבות נתברך מפי הרב מצאנז בהצלחה בכל הענינים, ובודאי שברכתו תעמוד לו גם כעת.

בהמשך השיחה התברר כי הוא הוא הגביר שרבי שלום אליעזר הגיש לו בשעתו יין בציוויו של אביו. הוסיף רבי שלום אליעזר את ברכתו לישועה וסוף דבר שיצא זכאי בדינו. בחפץ לב הוא מילא את בקשתו של בנו של הרב מצאנז וסידר לו רשיון לישיבת קבע, כך יצאו שניהם נשכרים.

מעשה נוסף שבו ניכרו עיניו הצופיות של הרה"ק מצאנז: בין החסידים הנגידיים שנסעו תכופות אל הדברי חיים היה עשיר מפורסם בשם ר' שאול לייב, ששמו יצא לתהילה בשל טוב לבו וצדקת פזרונו.

פעם התלווה ר' שאול לייב אל הדברי חיים באחת מנסיעותיו, ובהמתנים בתחנת הרכבת לבוא הרכבת שמעו ממרחק מה קול בכי מר. הדברי חיים פקד עליו לגשת לראות מה מתרחש שם, וכשחזר סיפר שנכרית אחת בוכה על מזוודה מלאה חפצי ערך יקרים שאבדה לה. צויהו הדברי חיים שיחזור וישאלנה בפרוטרוט אלו חפצים היו במזוודה ומה ערכם המלא, וילך העירה לקנות מזוודה כזו וחפצי ערך כמו אלו שהיו לה שם ויחזיר לה.

ר' שאול לייב מילא אחרי כל דברי הדברי חיים ומסר לאשה את המזוודה, באמרו שהוא מצאה. כעבור זמן מה התקבלה אצלו הזמנה משלטונות הצבא לייצר מדים עבור החיילים, ולאחר שהשקיע בזה הון רב בוטלה ההזמנה, כי השלטונות הודיע לו שהם לא התכוונו לדוגמא כזו, והמדים אינם מתאימים וכדומה בתואנות כאלו.

ר' שאול לייב היה צפוי להפסד כספי עצום כתוצאה מכך, והחליט לפנות אל אחד השרים הגבוהים כדי לערער על ההחלטה. כשהתקרב אל בית השר קיבלה אשתו את פניו ומיד היא זיהתה אותו שהוא אותו היהודי שהחזיר לה את המזוודה היקרה. היא השתדלה עבורו אצל השר שקיבלו בכבוד ומילא את בקשתו ('רבינו הקדוש מצאנז' ח"א עמוד ש).

משפטיך ליעקב' בדרך כלל, כי אין לחוש שישאו פנים לשבטם יותר משבט זולתם.

שמחה כסגולה להצלחה ופרנסה

פעם נכנס חסיד אצל הרה"ק האמרי אמת מגור זיע"א ותינה בפניו את חסרון פרנסתו, את דחקו וסבלו מדקדוקי עניות שנכפו עליו. **ענה הרבי לעומתו ואמר:** תהיה בשמחה ויעיל לך לפרנסה! **במר נפשו הוסיף החסיד להצר:** וכיצד זה אוכל להיות בשמחה בשעה שאין בביתי לחם לאכול? **הרבי הפטיר לעומתו בחיוך:** נו, מה לא עושים בשביל פרנסה (אוצר המועדים - עוז והדר, הושענא רבא).

היה פעם יהודי שעמד לפני הרה"ק רבי משה מקוברין זיע"א ברוב צער. שאל אותו הרה"ק: מדוע אתה בצער, הלא בזמן שאדם בצער שכינה מה אומרת, על כן עצתי שתזרוק המרה השחורה, כי אדם צריך תמיד לחזק את עצמו ובוודאי השם יתברך יעזור לך. **ומה שהעולם סוברים 'אז צער העלפט' [-שצער עוזר], 'יע עס נעמס צוא העלפט גיזונד און העלפט פרנסה' [-אכן, זה נוטל מהאדם מחצית מבריאותו ומחצית מפרנסתו, כי 'העלפט' משמעו הן בלשון עזרה והן בלשון מחצית]. והרה"ק מלעכעוויטש אמר:** אז דאגען טאר מען ניט, נאר די דאגה מעג אמענטש דאגען, פאר וואס ער דאגהט' [-אסור לדאוג, רק דאגה אחת מותר לאדם לדאוג, מפני מה הוא דואג] (אמרות טהורות' עמוד לה).

אמר הרה"ק ה'דברי ישראל' זיע"א לפרש מה שנאמר 'והיית אך שמח', כי השמחה סגולה להצלחה. **וכן נאמר (דברים לג יח) 'וְלִבְּבוֹלֶן אֲמַר שְׂמַח זְבוּלֶן בְּצִאתְךָ, וּפִירֵשׁ רִשִׁי' הַצֶּלַח בְּצִאתְךָ לְסַחֲרֶהָ, שֶׁעַל יְדֵי הַשְּׂמִחָה תִּהְיֶה לּוֹ הַצֶּלַח,** עכ"ל. והנה ראייה להנ"ל. 'והיית אך שמח' ותרגם יונתן 'ברם חדווין באצלחותא', פירוש, על ידי החדווה ושמחה תהיה הצלחה, והבן (אמרי שאול' ענייני זמרה ושמחה, עמוד שז).

עד השער יעמדו שם שוערים ויבדקו את כל הרוצים להכנס ואז יפרידו בין שינינו. לי יתנו להכנס פנימה ואילו אתה תדרש להשאר בחוץ. קנאת הנשואים בחוץ תהיה גדולה עד מאוד, שהנה הכהנים יזכו לדבר הנכסף לעבוד את עבודת הקודש ולישראלים לא תנתן רשות לעבודה.

המשיך החפץ חיים ושאל: היודע אתה מהו הגורם למצב זה? **הבה ואספר לך: לפני כשלושת אלפי שנה עמד משה במדבר וקרא 'מי לה' אלי'. אבות אבותי נזדרזו לשמע הקריאה והתיצבו לפני משה, ואילו אבות אבותיך לא נענו לקריאה. לכן, כשכר על היענותם לקריאה זכו אבותי במעלת הכהונה! וסיים החפץ חיים את דבריו באומרו: לשם מה אני מספר לך את כל זה? היות וכל איש מישראל יש לו רגעים בימי חייו שבהם הוא שומע קול פנימי המכריז ואומר 'מי לה' אלי'. כאשר תשמע קריאה זו ביום מן הימים מהדהדת בלבך פנימה, חושה אל תעמוד, אל תחזור על השגיאה של אבותיך אשר הפסידו לנצח דבר נפלא שיכלו להשיג בקלות אילו נענו לקריאה, אלא רוץ מיד לקול הקריאה לכל תחמיץ את ההזדמנות (ילקוט לקח טוב' פרשת כי תשא).**

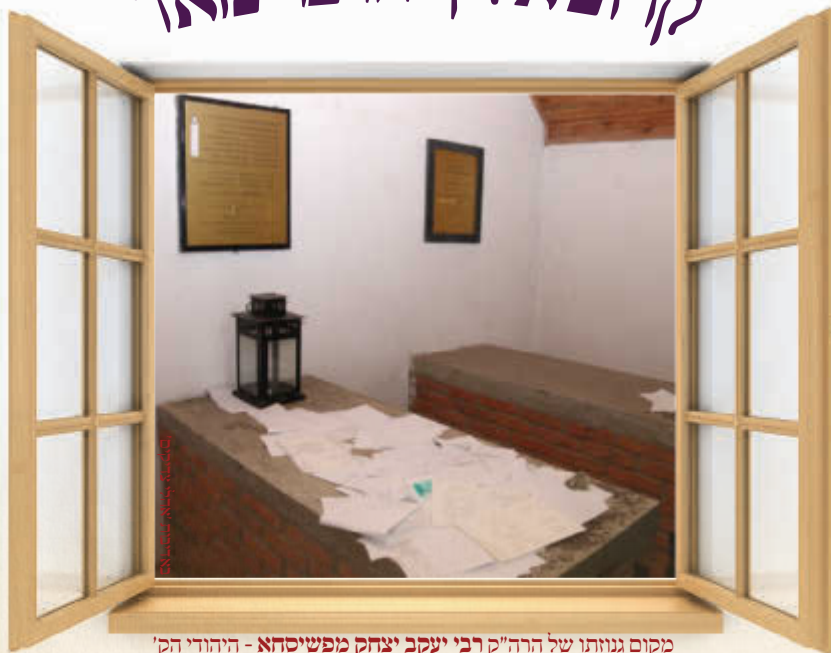

על הפסוקים (דברים לג ח-ז): **'וּלְלוֹי אֲמַר תְּמִיךְ וְאוֹרֵיךְ לְאִישׁ חֲסִידְךָ אֲשֶׁר נִסִּיתָ בְּמִסָּה תְרִיבָהוּ עַל מִי מְרִיבָה. הָאֲמַר לְאָבִיו וּלְאִמּוֹ לֹא רָאִיתִי וְאֵת אָחִיו לֹא הִכִּיר וְאֵת בְּנָיו לֹא יָדַע כִּי שָׁמְרוּ אֲמַרְתְּךָ וּבְרִיתְךָ יִנְצְרוּ. יוֹרוּ מִשְׁפָּטֶיךָ לְיַעֲקֹב וְתוֹרַתְךָ לְיִשְׂרָאֵל,** מפרש רבינו האור החיים הקדוש זיע"א **ששבט לוי שגענו לקריאת משה ובחרו שלא להכיר את בני משפחותיהם, הוכיחו בזה כי הם ראויים להתמנות כדייני ישראל, והמה לא יכירו פנים במשפט ולא יעדיפו את שארי בשרם על פני אחרים. ואלו דבריו:** עוד ירצה לפי שציוה (דברים טז יח) 'שופטים וגו' לשבטיך', ואמרו רז"ל (ספרי) שצריך שימנה דיינים לכל שבט, לזה אמר כי שבט לוי לצד מה שהוכחנו שלא נשאו פנים לאב ולאח ולבן ראויים הם להתמנות על כל שבטי ישראל, והוא אומר 'ורו

לזכות

עופר פנחס בן צילה שיחי' קרן בת רונית שתחי' טל
 ארמונר שיחי' בן איזה < צילה שתחי' בת דורה
 רונית בת ינינה יעל < בנימין בן אסתר וכל יוצאי חלציהם שיחי'
 להצלחה רבה ומזופלגה בכל מעשה ידיהם, ולאריכות ימים ושנים טובות מתוך בריאות ונחת

קרוב אליך הדבר מאד

מקום גנותו של הרה"ק רבי יעקב יצחק מפשיסחא - היהודי הק'

אוצר פניני החסידות

עולמות רוחניים מלאי אור וקדושה

גליון שבועי המלקט באומנות את עיקרי ויסודות אמרי תורתם של הצדיקים
 והיראים זיע"א אשר מתורתם אנו דולים ובזכותם אנו חיים וקיימים
 - מסודרים על פרשת השבוע ככתבם וכלשונם -

חייג עכשיו והגליון בדרך אליך

ארץ ישראל 04-8628888 לונדון 1027-211-208-44